

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Abonnementsprijs per jaar:

□	Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
□	Voor Oost-Indië en het Buitenland	4.—
□	Atzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

□	Per vakje	f 2.—
□	Bij contract reductie	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

INHOUD: Onze Koloniale Weermacht. — Een voordracht over onze Koloniën. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Literat-Overzicht. — Leestafel. — Mededeelingen. — Offic. Berichten.

Onze Koloniale Weermacht.

III.

Uit het voorgaande mocht reeds blijken, waarover in hoofdzaak het meningsverschil loopt in zake de verdediging van onzen Indischen Archipel, een meningsverschil, dat de Staatscommissie zal hebben op te lossen, en waarvan we met spanning den uitslag tegemoet kunnen zien.

Leger of vloot, aan wie zal de hoofdzaak worden opgedragen bij de verdediging van Insulinde? Alvorens dit vraagstuk nader te belichten, is het zaak een kijkje te nemen bij de bureu in den Archipel, want veel is er in Oost-Azië veranderd, sinds het vraagstuk van den B. V. voor het eerst een vraagstuk „van den dag” werd.

In de eerste plaats zij dan vermeld de militaire ontwikkeling van Japan, eenig in de geschiedenis der volkeren.

In het najaar van 1894 kwam het plotseling ten toneele en... reeds de eerste acte was interessant. In een korten veldtocht, handig geleid, en waarbij de vloot het Japansche leger buitengewone diensten bewees, werd China hardhandig aan het verstand gebracht, dat het „Engeland van Azië” de rol op zich had genomen, die het „Engeland van Europa” zoo heel lang speelde, en waarin eerst in onze dagen eenige „kentering” kwam.

Ook het schiereilanden-rijke China gebruikte zijn vloot doelmatig, alleen, deze bleek te zwak en... onderging het lot van alle „zwakken” in den strijd.

Groot, buitengewoon groot was de vreugde in Japan, maar... nog grooter het verdriet, toen een nog „sterkere” — Rusland — den buit met hem wenschte te deelen en... Port-Arthur voor de Japanners verloren ging.

Ver-strekkende gevolgen had dit feit; besloot Japan toch den Russischen „beer” gevoelig te treffen. Voorwaar een „feit” op zich zelf reeds, waar in Europa zelfs een ieder dien „beer” naar de oogen keek. Met koortsachtigen ijver werden de strijkrachten jaar in, jaar uit versterkt; het leger om den „beer” in zijn eigen domein op te kunnen zoeken, de vloot om hem, wanneer men daarbij het onderspit mocht delven, te beleitten het element te overbruggen, waarin een „eilandenrijk” nu eenmaal leeft.

We kennen allen het verloop van het tweede bedrijf, waarin de Japanners een schitterende rol vervulden. Rusland had vooral spijt aan zijn vloot

te weinig aandacht te hebben geschonken. Een groote rol speelde Japan's vloot bij dezen strijd „te land” in hoofdzaak; zonder die vloot toch was het niet mogelijk geweest met de Russen gelijken tred te houden, wat betreft het „op sterkte” brengen van de strijkrachten aan de wal. En verg ten we niet, dat in Korea „wegen” al een op de kaart bestonden en dat het in Mantsjoerije al niet veel beter was.

Volkomen heeft het Japansche volk begrepen de waarde van een vloot voor een eilandenrijk en onmiddellijk na den oorlog reeds was de wensch naar een nog krachtiger vloot de wensch van het Japansche volk. Alleen, een oorlogsvloot kost zeer veel geld en dat artikel was schaarsch in Japan.

Zeer logisch waren de wenschen van het Japansche volk in zake de versterking van zijn zee-strijdkrachten ongetwijfeld, want een nieuwe na-buur had het sinds enkele jaren gekregen, een buur, die over veel geld en over nog meer „energie” beschikte.

En sinds die buur van over de zee meester was geworden op de Philippijnen en den weg daarheen had „versterkt”, sindsdien was hij een „gevaar” geworden, wat er niet beter op werd, toen hij zelfs plannen begon te maken den weg naar Oost-Azië aanzienlijk te verkorten door de Panama-engte bevaarbaar te maken.

Sedert is dat plan bijna een feit geworden, en is het dat over eenige „maanden”, dan zal Japan moeten optreden in het derde bedrijf, indien althans niet alle teekenen bedriegen.

Kon 't in het eerste bedrijf een „slapenden reus” overvallen en in het tweede een „loggen beer”, in het derde is de tegenstander een „gewikste” uitbuit van alles, waar wat aan te verdienen valt, een volk, waaraan alle blanke volkeren schier hun contingent geleverd hebben en... niet de minsten onder de broederen, in elk geval niet de minst-energie'ten. En of een dergelijke tegenstander zich zal laten „overvallen”, mag betwijfeld worden.

Niet alleen beschikt die tegenstander over een vloot, die „vechten” kan en zal, voorzichtiglijk houdt hij het gros ervan buiten „overval-afstand” en zeker kunnen we er van zijn, dat die vloot ingezet zal worden met dezelfde energie, als waarmede „dollars” worden verzameld. Die energie ontbrak ten slotte toch en den „reus” en den „beer”, waarmede hun lot beslist was.

Nog dient hierbij vermeld, dat Japan bij de bestrijding van Rusland den moreelen en ook financiële steun had van niemand minder dan Engeland. En of deze neef van den „dollarman” dit ook zal durven, wanneer deze laatste Japan's tegenstander is, mag ernstig betwijfeld worden.

In onze dagen zijn voorts nog een vierde en vijfde buur bezig zich een plaatsje te verzekeren aan de boorden van den Stillen Oceaan, die de „wereldbinnenzee” schijnt te zullen worden. En deze bureu, in het Noorden Canada gehecten en in 't Zuiden Australië, wenschen het door hen bezette gebied te behouden voor den „blanken” man. En om

dat te kunnen bereiken, waar „protesten” te verwachten zijn, richten ze op een weermacht, waarbij een vloot de belangrijkste rol zal spelen. En achter deze „vloeten in aanbouw” staat, domineerend, de zeemacht van „Old-Engeland”, de bondgenoot van den Japanner, dien men uit wenscht te sluiten als „grondbezitter” en in de „Dominions” en in de „Vereenigde Staten”. En daar om, zal „gevochten” worden, niet zoozeer om het „feit”, als wel om het „idéé”, want Korea en Zuid-Mantsjoerije kunnen nog duizende Japanners herbergen.

En daarnaast, eenigszins afwaarts, liggen onze bezittingen in de schaduw van Engeland's wereldmacht. Rustig, zeer rustig schijnen ze zich daar in de zon te koesteren, tegen dreigend gevaar uit den Grooten Oceaan, beschermd door „blanke” broeders. Alleen inwendig is er eenige beroering waar te nemen — vreemd, waar de sterke hand van den vorigen G.-G. rust en orde bracht bij den inboorling tot in de verste uithoeken.

Die beroeringen worden veroorzaakt door de leden van een ras, het „sterkste” vermoedelijk op den aardbodem. Voorloopig echter heeft dat ras nog te veel te doen met zijn eigen huishouding en niemand schijnt geneigd het daarbij ook maar een vinger toe te steken. Of men dat voor de eigen rust veiliger acht?

Hoe dit alles echter ook zijn moge, indien niet alle teekenen bedriegen, vormt de Stille Oceaan op het oogenblik het centrum der wereld-belangstelling, zoo zelfs, dat men zijn naam in „Grooten Oceaan” heeft moeten veranderen. En komen daar conflicten, dan zullen de „zee-strijdkrachten” het eerst aan het woord komen. Niet onwaarschijnlijk en naar mijne meening meer dan waarschijnlijk zelfs, zullen de „landstrijdkrachten” daarbij geen stem in het kapittel krijgen, want Japan is de eenige mogendheid in deze omgeving, die voorloopig over zoodanige strijkrachten beschikt in „voldoende getale” en „voldoende geoefend”, om buitengaats op te treden.

En thans is de vraag aan de orde: nu wij, wat behoeven wij om bij eventuele conflicten daar, niet in den hoek geduwd te worden en niet herhaald te zien wat ons reeds eenmaal overkwam — „wij zullen onderhandelen over u, bij u en zonder u”. Vergeten we toch niet, dat in Indië tegenwoordig — een verrassing! — schatten worden verdiend en waar dat het geval is, zijn er altijd liefhebbers te over om eerst „mede” en daarna „alleen” te verdienen. „L'appétit vient en mangeant.”

In afwachting van hetgeen de Staatscommissie den volke zal mededeelen omtrent al deze kwesies, zullen we nog kort de „ideeën” der laatste jaren uit de publieke literatuur de revue laten passeeren. Ik laat nu maar buiten beschouwing den strijd in het zeeofficierskorps — uit den aard der zaak voorstanders van een vloot, als voornaamste strijdmacht in Indië — over de samenstelling van die macht. Daar was de kwestie „artillerie” of „torpedovloot” een verschilpunt, dat niet zóó diep ingreep als de kwestie leger of vloot, omdat de jongere „torpedo-

vloot-voorstanders" gaandeweg ouder worden niet alleen, maar ook vermeenden, dat er geen geld te krijgen was voor een artillerie-vloot. Velen hunner waren tevreden met een torpedo-vloot, omdat ook bij een artillerie-vloot torpedo-materiaal onmisbaar is en men dat materiaal al vast kon beginnen aan te schaffen. Dat er tegenstanders zouden zijn van een „artillerie-vloot", als die te verkrijgen ware, mag betwijfeld worden. Kon die echter niet verschaft worden, dan hadden zij liever een torpedovloot als „hoofdstrijdmiddel" bij de verdediging van Indië, dan een „landmacht".

De strijd ten slotte over de kwestie een „Nederlandsche" of een „Indische" vloot, kan hier ook buiten beschouwing blijven, omdat dit bij het besinsel der verdediging geen gewicht in de schaal legt.

Mogelijk echter, dat de Staatscommissie ook dat vraagstuk te berde brengt.

(Wordt vervolgd).

Een Voordracht over onze Koloniën.

Voor de afdeeling Haarlem van „Oost en West" sprak 9 dezer de heer J. B. A. Saeys, die tot onderwerp gekozen had: „Meer bekendheid omtrent onze koloniën is dringend noodzakelijk. In hoever kan het onderwijs daarin tegemoet komen?"

Aan het verslag daarvan in de „Oprechte Haarl. Cri." ontleenen wij:

Er was bijzonder veel belangstelling, vooral het onderwijs was sterk vertegenwoordigd. De bovenzaal van „De Vereeniging" was geheel bezet.

Ieder van u zal 't wel met mij eens zijn — zoo begon de heer Saeys — dat de gevone Nederlander zoowat niets van Indië weet. Sterker, het beschaafde deel van de Nederlanders verkondigt omtrent Ned.-Indië de dwaaste dingen.

Het is ook hier: onbekend maakt onbemind. Dat is jammer, want in Indië wordt overal geschreeuwd om arbeidskrachten.

Men biedt hooge salarissen, vrije overtocht, en allerlei gunstige voorwaarden — maar de Nederlandsche jongelieden komen niet. Wie er wel komen, dat zijn vreemdelingen. En dan denkt spr. in de eerste plaats aan de 600.000 Chineezers, die steeds driester in Indië optreden, en zich onafhankelijk achten, sinds ze een republiek hebben.

Daar gaan ook veel Duitschers naar Indië, en de meesten keeren naar hun vaderland terug als rijke burgers. Er is daar zelfs een vereeniging, die steun verleent aan arme jongens, die naar Indië willen gaan.

Is 't niet jammer! riep spr. uit, dat het zoo gaat. Het is toch ons Indië! Bedenk, hoe het gaan zal, als we niet spoedig veranderen. Herinner u, hoe 't gegaan is met Transvaal en met vroegere Nederlandsche bezittingen. De buitenlanders nemen steeds in aantal toe, dan gaan ze zich verzetten tegen bestuursmaatregelen; de machtige staat, waartoe zij behooren, komt te hulp, — en we zijn Indië kwijt!

En wat zou Nederland zijn zonder Indië!

Ja, ik weet 't wel, riep de heer Saeys, de Nederlander is geen emigrant, — maar sinds de zilvervloot is hij toch altijd nog een duitendief. En als hij nu maar weet, waar hij 't geld kan halen, dan zal hij 't ook wel gaan halen. Hij gaat immers wel naar Transvaal, naar Canada.....

Maar waarom gaat hij dan niet naar Ned.-Indië, waar hij zijn eigen taal kan spreken? Omdat Indië hem even onbekend is als de binnenlanden van Afrika.

Gaat naar Indië! roept spr. den onderwijzerstoe; er is daar gebrek aan krachten. En dan maak je 't voor de menschen hier meteen ook wat beter!

De heer Saeys kwam daarna tot de wijze, waarop naar zijn meening het onderwijs over Indië — waarvoor eenige uren per week op de lagere school zouden moeten worden uitgetrokken — zal moeten worden gegeven. En hij gaf daarop zelf, aan de hand van een aantal der bekende mooie platen uit het werk van de firma Kleijnenberg en Co., die aan de wanden van de zaal waren opgehangen, een begrip van Indië, van het leven daar, den plantengroei, de producten, het dierenrijk, de delfstoffen, en ten slotte de menschen — zóó levendig, onderhoudend en geestdriftig-bezielend, dat er zeker wintigen in de zaal zullen geweest zijn, die niet gevoeld hebben, dat zóó voordragend en verklarend

de onderwijzer zijn leerlingen brengen kan, waar hij wil. Ging er zulk een bezieling uit van elken onderwijzer, men zou over enkele jaren over gebrek aan belangstelling in de koloniën niet meer te klagen hebben. Het is daarom te hopen, dat dez heer Saeys gisteravond de onderwijzers en onderwijzeressen heeft bezield, zooals hij wenscht, dat zij hun leerlingen zullen doen.

De spreker stond ten slotte nog even stil bij de plichten, die wij hebben tegenover den Inlander ginds: Die is niet de onderdrukte, hij is onze medeburger, wiens toenemend streven naar ontwikkeling door ons moet worden aangemoedigd en gesteund. Dan zal hij zich gaan gevoelen Nederlander met ons en dan staan we er niet langer met 70000 Nederlanders, maar met 40 miljoen.

De toekomst van Jong Nederland — zoo besloot de heer Saeys — ligt in Indië.

Een langdurig, luid applaus mocht den geestdriftigen spreker toonen, dat hij meer had weten te raken dan den bu'ankant zijner toehoorders".

Uit de O.-I. Mail.

De gezondheidstoestand is volgens de laatste berichten wat beter. De pokkenepidemie te Semarang was tegen einde Maart j.l. geweken, doch heerschte nog in Djember en op Lombok. Te Soerabaja kwamen nog enkele pestgevallen voor.

Aardbeving en storm. In de Minahasa kwam een aardbeving voor, die te Amoenang eenige schade aanrichtte.

De N. Soer. Cri. meldt, dat 22 Maart een groote storm op Zuid-Bali heeft gewoed. Aan de bosschen is een aanzienlijke schade aangericht. De telegraaf is vernield. Vele menschenlevens vallen te betreuren.

Kinderhuis. Het Leger des Heils op Java ondervond veel steun en ontving groote giften voor het op te richten „Kinderhuis". 1

Fancy-fair Sarikat Islam. De totaal-opbrengst van de fancy-fair, door de Sarikat Islam ten bate van Mardi Kenjo (meisjesschool) te Soerabaja gehouden, bedraagt f 6143.

Chineesche zaken. H. M.'s buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Teheran, de heer W. J. Oudendijk, is bestemd om tijdelijk naar Nederlandsch-Indië te gaan in verband met de oprichting van bureaux voor Chineesche zaken en de herziening van de regeling van de werkzaamheden van de ambtenaren voor Chineesche zaken.

Het tegenwoordig bendewezen in Atjeh. In De Java-bode van 25 Maart j.l. schrijft C.:

„Sinds het schrijven van mijn vorig e'istel zijn er nog maar weinige weken verlopen. In dien tijd zijn van de nog eenszins belangrijke bendehoofden er twee in handen van de Compagnie gevallen, waardoor hunne aanhang zoo goed als verlopen en voor het verzet van geene beteekenis meer is. De kleine luiden leggen er het bijltje bij neer en zonder eenig gewetensbezwaar kan geconstateerd worden, dat het overgrootste deel van Atjeh van vijanden gezuiverd is. In hetzelfde tijdsverloop, waarover ik schrijf, zijn wederom twee bivaks en is een derde bereids ten doode opgeschreven. Nog slechts een paar bendehoofden, wier aanhang niet talrijk is, houden het verzet op passieve wijze gaande, en daarvan is voor de politiek van zoo goed als geene beteekenis meer.

Drie belangrijke Congressen. Aan de Loc. wordt omtrent het congres van Sarikat Islam, 23 Maart j.l. te Solo gehouden, o.m. gemeld, dat het werd bijgewoond door naar schatting 10000 menschen, onder wie weinige Europeanen. Er waren geen Chineezers. Op de tribune waren aanwezig de assistent-resident van Solo en eenige andere Europeesche ambtenaren van het gewest. De adjunct adviseur voor Inlandsche zaken, dr. Rinkes, woonde het congres bij. De bijeenkomst was zeer geestdriftig gestemd en zeer loyaal jegens het Nederlandsche vorstenhuis en het gouvernement. Een ingekomen bewijs van instemming van dr. Hazeu ontlokte veel geestdrift. Het centraal comité blijft gevestigd te Solo. De oudste zoon van den Soenan is beschermer.

De bijeenkomst is voornamelijk belegd om het doel uiteen te zetten, waarbij elken tegenstand tegen het Nederlandsch gezag afwezig was.

Den derden dag van het Indiers-Congres te Semarang — zoo lezen wij in De Java-b. o.m. —

G. Lörcher's

OVERHEMDEN
ONDERGOEDEREN
voor Uitrustingen
Hoogstr. 32-32^a Den Haag

MAILKOFFERS.
DEKSTOELEN.
HANGMATTEN.

H. W. v. BRAKEL & Zn.
HOFSMEDEN
PIET HEINSTR. 15 - TELEPH. H. 1767

FABRIEK VAN STIJLHAARDEN

INSTITUUT VOOR MEISJES
EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT
KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)
School- en Pensioengeld internaat f 800.—
Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—
De Directrice: A. J. NELCK.

ONDER DEN SINT MAARTEN
— WONINGINRICHTINGEN —
J. A. POOL - INGENIEUR - HAARLEM
AMSTERDAM DEN HAAG ROTTERDAM
10 ROKIN KNEUTERDIJK 2A WIJNHAVEN 110

F. W. VAN WIJK - DAMES-
KLEERMAKER.
Tollensstraat 118. - Teleph. 3235.
Speciaal adres voor:
PLUCHEMANTELS, BONTMANTELS
- en TAILOR-MADE COSTUMES
NAAR MAAT.

WAROONG DJAWA
INDISCH RESTAURANT
à la Carte
Kortenaerkade 10 - DEN HAAG.
TELEPHOON No. 4882.
Dagelijks geopend van 12-7 uur. Voor uitzending
wordt f 0.25 bestelloon gerekend, tenzij afgehaald.

MAISON DE BONNETERIE
DEN HAAG 42 SPUISTRAAT 42
Grootste Sorteering
BLOUSES, PEIGNOIRS, COSTUMES. en
ONDERROKKEN, KOUSEN, HANDSCHOENEN

kelijkt aan de wetgevende vergadering. Na een be- raadslaging in comité's, is de openbare behandeling dan ook gewoonlijk voldoende voorbereid, zonder de langdradige wisseling van stukken, die hier de af- doening van zaken ophoudt.

De bedoelde ambtelijke correspondentie verschijnt in de sessional papers, en wordt — voor zoover het onderwerpen geldt, die het publiek interesseren — door de bladen overgenomen.

Afgescheiden daarvan, ziet men herhaaldelijke amb- telijke mededeelingen in de bladen, wat in Suriname zelden of nooit geschiedt. Zoodra er sprake was bv. van de komst der twee immigratie-afgevaardig- den uit Indië, werd de ter zake gevoerde correspon- dentie volledig gepubliceerd. Het publiek weet daardoor wat er omgaat, wat vanzelf leidt tot meer belangstelling in de publieke zaak, terwijl men zich niet telkens behoeft te verdiepen in juiste of onjuiste veronderstellingen, die — wij zien het in Suriname — meestal ongunstig uitvallen voor het Bestuur.

In Suriname hebben wij het geval gehad van den leider der Corantiaexpeditie, die zeer onheusch be- jegend werd door het Boschnegerhoofd van Gêdo. Men verneemt, dat het schuldige hoofd later ten ge- noege van het Bestuur zijn excuses heeft ange- boden. Een dergelijk feit wordt echter door het Be- stuur niet de moeite eener bekendmaking waardig geacht, zoodat het groote publiek onder den indruk blijft, dat een Boschnegerhoofd ons gezag mag be- spotten, zonder dat daartegen iets wordt gedaan. Als zoo'n feit niet toevallig ter oore komt van de pers, of door de Staten bij de begroting inlichtin- gen daarover worden gevraagd, blijven zulke zaken onbekend in Suriname.

Wij geven het Bestuur in overweging, om voort- aan minder aan het toeval over te laten, doch meer systematische bekendheid te geven aan allerlei zaken waarvan de kennisneming door het groote publiek nuttig en noodig is."

* * *

Aan hetzelfde nummer van De West ontleenen wij het bericht, dat de Sloopwijk-commissie eindelijk gereed is met haar taak. Onze lezers zullen zich herinneren, dat er over het beheer van de gouver- nementsrubberplantage Sloopwijk heel wat te doen geweest is bij de behandeling der Surinaamsche be- grooting voor 1913 in de Koloniale Staten. Is het blad goed ingelicht, dan moeten de „onthullingen" betreffende deze onderneming bij nadere beschouwing nogal medegevallen zijn.

* * *

Van welwillende zijde ontvingen wij ter lezing een reeks artikelen van de hand van Jhr. W. C. van Heurn, getiteld „De uitoefening van het jachtbedrijf in Suriname" in de „Nederlandsche Jager" (uitgave van Kluwer te Deventer) van 13 en 26 Januari, 3, 10 en 24 Febru- ari en 9 Maart 1912. Wij willen, al is het wat laat, deze artikelen, die ook voor anderen dan jagers veel interessants bevatten, ter lezing aanbevelen. Men ziet daarin een anderen kant van de kolonie dan die in de gewone dagbladberichten als regel naar voren treedt. De avonturen zijn niet van dien aard, dat Jhr. Van Heurn vele navolgers zal hebben.

* * *

Uit Het Vaderland van 15 April knippen wij het volgende bericht:

De vrijmaking der slaven.

„Den 16n April a.s. vertrekt uit Paramaribo naar Holland de eerste kerkelijk geordende inlandse predikant br. C. Blijd, op uitnodiging van het Su- riname-Comité 1863—1913, om vier maanden in ons land te vertoeven en op 1 Juli, den dag, waarop de slavenbevrijding feestelijk zal worden herdacht, op het Zeister Zendingsest te spreken.

Br. Blijd is 55 jaar oud en dus nog in den sla- ventijd geboren.

Zijn aanwezigheid in Holland — hij zal ook in enkele plaatsen van ons land optreden — zal vooral een antwoord zijn op het verwijt, meermalen ge- hoord, dat de zendelingen der Broedergemeente niets doen om het volk op te heffen en zelfstandig te ma- ken en dit zal toch het eenige zijn, wat de kolonie Suriname vooruit kan brengen.

Er zijn in Suriname 8 kerkelijk geordende inland- sche predikanten, die aan de Theologische School in Paramaribo hun opleiding hebben ontvangen.

Door vrienden der zending zijn de onkosten van den overtocht reeds gedekt.

Nog kunnen wij mededeelen, dat ook de zending- director, J. Taylor Hamilton, D.D. bisschop der Ev. Broedergemeente, die onlangs een inspectiereis maakte door Suriname, op het halve-eeuwfeest hoopt tegenwoordig te zijn.

Het Suriname-Comité wil intusschen gaarne door het organiseren van lezingen de betekenis der sla- venbevrijding nader uiteenzetten en zoo den feestdag op 1 Juli a.s. voorbereiden.

Daartoe zijn bereid gevonden lezingen te houden, waar het gewenscht wordt: ds. G. van Hoogstraten, voorzitter van het Comité; mej. M. D. van Hoog- straten, secretaresse van het Comité; H. Weiss, se- cretaris van het Zendingsgenootschap der Broeder- gemeente, allen in 't Hollandsch; en ds. W. S. Reichel, voorzitter van het Zendingsgenootschap der Ev. Broedergemeente, in het Duitsch.

Men wende zich tot de secretaresse, mej. M. D. van Hoogstraten, 1e Dorpstraat te Zeist."

Mocht de heer Blijd ook in Den Haag optreden, dan zou het wenschelijk zijn, dat van te voren aan te kondigen in eenige veel gelezen dagbladen.

* * *

In haar jaarverslag over 1912 schrijft de Suri- naamsche Bank te Amsterdam o. m.:

„Wij betreuren zeer, dat de regering geen aanlei- ding heeft kunnen vinden om aan de gerezen bezwa- ren tegemoet te komen en zoo de totstandkoming van de Cultuurbank te verzekeren, die, anders ingricht, voor de kolonie groot nut had kunnen afwerpen. Van den aanvang af hebben wij de oprichting van een dergelijke instelling voegestaan en, voor zoo- ver ons dat mogelijk was, bevorderd. De niet tot standkoming kan dan ook niet, met recht, aan ons, geheel of ten deele, geweten worden. Wij stellen er prijs op, dit met klem te verklaren tegenover hen, die, ter plaatse, waar wij ons niet verdelfen kon- den, eene onjuiste voorstelling van den loop der zaken gaven. Alleen tegen de groote uitbreiding van bevoegdheid der Cultuurbank ging ons bezwaar. Dit feit gaf ons reeds aanleiding in het voorjaar van 1912 ons terug te trekken. De ware betekenis van deze daad heeft, naar het ons toeschijnt, de voorzit- ter van de Suriname-commissie, Dr. Bos, nooit be- grepen, en evenmin de minister van koloniën.

„Wij wanhopen nog niet aan de mogelijkheid, dat er spoedig nog eene gelegenheid tot samenwerking tusschen regering en particulieren zal kunnen ge- vonden worden in den geest als door Mr. De Meester in de Tweede Kamer medegedeeld, waardoor de ko- lonie gebaat zou kunnen worden en andere belangen in de kolonie niet zouden behoeven te worden ge- schaad."

Wij vermoeden, dat Dr. Bos tegen deze voor- stelling van zaken wel eenig bezwaar zal hebben.

Curaçao.

Aangaande den oud-president van Venezuela, Castro, bevat de W e k k e r van 22 Maart het na volgende bericht:

„Het gerucht loopt, dat generaal Cipriano Cas- tro, de ex-dictator van Venezuela, eertlang hier zal aankomen. Zooals men weet, komen zijn familie- leden dikwijls hier en verblijven zelfs gedurende vrij langen tijd op ons eiland, hetwelk zij weder verlaten zonder dat iemand hen op eenigerlei wijze moeit, waartoe er ook geen reden bestaat".

Of dit gerucht waar is, kan door ons niet uit gemaakt worden. Maar het Bestuur van Curaçao zal wel zoo wijs wezen om Castro niet op dit eiland toe te laten en hem als ongewenscht vreem- deling den toegang ontzeggen. Eente andere han- delwijze zoude hoogst onvoorzichtig zijn. Is men in het algemeen op het punt van toelating van poli- tiek uitgedwekenen te Curaçao zeer vrijdenkend, voor Castro, die, als het in zijn macht gelegen had, Cu- raçao ten onder zoude gebracht hebben, en ons in 1908 veel last en groote kosten heeft veroorzaakt, zal men eene uitzondering moeten maken en hem de deur wijzen.

* * *

Uit de Cur. Ct.":

Naar wij vernemen zal de heer H. J. Cohen Henriquez in den loop der volgende maand naar Europa vertrekken om zich te kwijten van een opdracht van het koloniaal bestuur in zake de hoedenindustrie.

* * *

BOEKHANDEL - KUNSTHANDEL
LEESINRICHTING VAN BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

DE GROOT & DIJKHOFFZ

voorheen A. VAN HOOGSTRATEN & ZOON

PLAATS 27 - TEL. 2252 - DEN HAAG

LEVERING VAN SCHOOLBOEKEN VOOR ALLE
INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Gebr. P. H. CAMINADA

LANGE HOUTSTRAAT 3

HAAG - Telefoon 713

SPECIAAL ADRES VOOR ALLE OPTISCHE ARTIKELEN,
BRILLEN, KIJKERS, ENZ.

AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTR. LICHT- EN SCHELGELEIDINGEN.

RIPPEN

PIANOHANDEL

PIET HEINSTRAT 42

ELANDSTR. 17 TEL. 4683

VERHUREN   STEMMEN

DAMES- EN HEEREN-MODEARTIKELEN.

Handschoenen

VAN BOMMEL

Telefoon 5501

DEN HAAG VLAMINGSTRAAT 8-10

VACANT

HEINEKEN'S

Glazenwasscherij

◻ STOOM JALOEZIEËN. ◻

en ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek v. Geschilderde
GORDIJNEN

in meer dan 500 dessins.

„Klenus" Stofzuig-
Machine.

HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS
's-GRAVENHAGE

Kettingstraat no. 6 TELEFOON
::: 2478. :::

De haven van Curaçao heeft aan de zijde van de Punda eene ondiepe baai, het Waaigat genaamd, waarvan de ingang gebedigd wordt als ligplaats voor kleine vaartuigen en hoofdzakelijk als deposito van faecaliën, want Curaçao is van rioleering verstoken.

Er is nu besloten dezen ingang uit te diepen. De Vrijmoedige schrijft hierover het navolgende:

„Het was dan ook hoog tijd, dat zulks gedaan werd, want door het gestadig werpen daarin van allerlei vuilnis, vooral aan den ingang daarvan, was het water langs de kade bij de brug van den Brandhof zoo ondiep geworden, dat het aan booten en lichters van zekeren diepgang reeds moeilijk begon te worden aldaar aan te leggen om lading van de stoomschepen aan wal te zetten of de daarvoor bestemde in te nemen.

Door de verdieping van bedoeld binnenwater en het wegvoeren van de uitgebaggerde modder, zullen tevens de bewoners der daaraan gelegen woonhuizen worden bevrijd van de alles behalve aangename en bepaald schadelijke lucht, die daaruit opstijgt.

Zoolang men niet op eene andere wijze voorziet in het ontbreken van rioleering, zal aan deze „alles behalve aangename lucht“ weinig verbeterd kunnen worden.

Er is te Curaçao nog in vele zaken te voorzien, die dringender noodig zijn dan de subsidie aan de R.-C. scholen.

***

Uit eene correspondentie uit St. Martin aan De Vrijmoedige nemen we het navolgende over:

„In de laatste dagen is de handel in zout eenigszins levendig geweest. Een viertal flinke driemas-ters hebben onze haven bezocht, om het artikel in te nemen. Dientengevolge is de hoeveelheid zout, welke hier voorradig was, grootelijks verminderd.

De heer Dussel, tijd. gouvernements-landbouwkun-dige, is verleden Woensdag hier aangekomen. In gezelschap van den heer Gezaghebber heeft hij de verschillende katoenvelden in oogenschouw genomen. Naar verluidt zou het doel van zijn bezoek zijn te onderzoeken, of de gouvernements-terreinen alhier voor de katoenteelt geschikt zijn. Naar wij verne-men bevalt het eiland den heer Dussel ten zeerste. Jammer is het, dat zijn verblijf zoo kortstondig is geweest. Als hij eene maand of twee hier had kunnen vertoeven, zou dit aan ons eiland zeker ten goede zijn gekomen.

***

Bij de behandeling van de Curaçaosche begroo-ting zeide de Minister van Koloniën wetsontwerpen toe tot verhooging der koloniale begroting van Cu-raçao. Er zijn twee wetsontwerpen thans ingediend, 1e. tot verhooging van deze begroting, 2e. tot verhooging van het XIe Hoofdstuk der Staatsbegroo-ting voor 1913.

Aangaande deze wetsontwerpen ontleenen we aan het Vaderland van 20 Maart het navolgende:

Ingediend zijn twee wetsontwerpen: 1e. tot ver-hooging van de koloniale huishoudelijke begroting van Curaçao voor het dienstjaar 1913; 2e. tot ver-hooging van het XIe hoofdstuk der Staatsbegroo-ting voor het dienstjaar 1913.

Het eerste wetsontwerp strekt tot invoering in de koloniale huishoudelijke begroting van Curaçao voor het dienstjaar 1913 van een onderartikel 25bis luidende: uitgaven voor den aankoop van grond voor vestigingsplaatsen ten behoeve van den klei-nen landbouw en de inrichting van proefvelden... f 110.000; tot het brengen van onderartikel 39 op f 120.000, en tot invoering van een onderartikel 143bis, luidende: uitgaven in verband met de voor-genomen herziening van de subsidieregeling voor het bijzonder onderwijs... f 14.500.

Het tweede wetsontwerp strekt om art. 21 (bij-drage aan de koloniale geldmiddelen van Curaçao) van het XIe hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1913 te verhoogen met f 234.500.

Het derde voorstel strekt om de subsidieën voor het bijzonder onderwijs te verhoogen. De daartoe door den Gouverneur bij den Kolonialen Raad aan-hangig gemaakte ontwerp-verordening berusten op het motief, dat thans de kosten van dat onderwijs voor een groot deel ten laste komen van de Roomsch-Katholieke Missie, nagenoeg de eenige, die inde kolonie dat onderwijs geeft, in 23 scholen op de 6

eilanden, door 4907 kinderen bezocht, waarvoor zij f 31.000 subsidie ontvangt, of ongeveer f 6.30 per leerling, welk subsidie volgens de door den Gou-verneur voorgestelde regeling f 45.410 of f 9.25 per leerling behoort te bedragen.

De Koloniale Raad verwierp die ontwerp-verorde-ning echter met 6 tegen 5 stemmen.

De Minister is echter van oordeel, dat er voor het Opperbestuur alle aanleiding bestaat de rege-ling, zooals die door den Gouverneur in zijn aan-vankelijk ontwerp was nedergelegd, ter hand te nemen. Hij stelt zich daarom voor, zoodra de noodige fondsen, welke op rond f 14.500 zijn geraamd, door den begrootingswetgever zullen zijn gevoteerd, de noodige stappen te doen om tot de door hem wenschelijk geachte regeling te geraken.

Zijn de eerstgenoemde verhoogingen, ten bate van den economischen toestand van Curaçao, ons zeer sympathiek, voor de laatste verhooging, die uitsluitend aan de R.-C. Missie ten goede komt, kun-wij geen sympathie voelen. We voorzien, dat ieder jaar de subsidieaanvraag hooger worden zal.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Verschillende bewegingen onder de Inlanders. In de maand Februari jl. werd een school door de Daja Oepara schoolvereeniging te Bata-via geopend, waarin onderwijs gegeven wordt in de Engelsche taal. Sedert werd een andere school geopend, alwaar onder de leervakken zijn opgeno-men het Arabisch en Mohamedaansch godsdienst-nderwijs. De Pembrita Betawi, die het boven-staande mededeelt, bericht ook, dat te Batavia een samenkomst heeft plaats gehad van afgevaardigden, wel vijftig in getal, van verschillende Inlandsche Vereenigingen, w.o. Boedi Oetomo, Handelsvereeni-gingen: Sarikat Islam, Kriofe Mardikismo, Sarikat Boemi Poetera met verscheidene inlandsche onder-wijzers ten huize van den heer Tjipto Mangkoen-koesoemo, om in zaken van onderwijs en ten aan-zien van maatregelen tot wering en bestrijding van de prostitutie onder de Inlanders tot overeenstem-ming te komen. Tot bereiking van het beoogde doel achtte men de vorming van een comité van actie noodig. Betreffende het onderwijs werd o.m. overwogen, dat er op 't oogenblik eerder te veel dan te weinig dessascholen zijn, meer dan geneg. Men weet eigenlijk niet, waarvoor de leerlingen, die van deze scholen afkomen, geschikt zijn. De vergadering vond 't beter meerdere kweek-scholen aan te vragen; die meer onderwijzers zullen afleveren, opdat de dessascholen langzamerhand in tweede klas scholen hervormd kunnen worden. Be-sloten werd zich aan te sluiten bij de actie te Ban-dong om een soort hoogere burgerscholen te krij-gen, het leerplan op de lagere en de eerste klas scholen in dien zin uit te breiden, dat geen moei-lijkheden zullen worden ondervonden voor de toe-latingsexamens tot die H.B.S. Een commissie werd dientengevolge benoemd om te overwegen: a. de wenschelijkheid van een klas aan de eerste klas scholen toe te voegen, opdat de kinderen na af-loop van de studie aan die hoogste klas zullen kunnen deelnemen aan de toelatingsexamens der H. B. S., dan wel b. afzonderlijke cursussen te ope-nen, om tot hetzelfde doel te geraken; c. vermeerde-ring van het aantal kweekscholen; d. vermeerde-ring van het aantal eerste klas scholen, om te voorkomen, dat, zooals tot nu toe, honderden can-didaten wegens plaatsgebrek moeten worden afge-wezen.

Het prostitutievraagstuk werd daarna druk be-sproken. In hoofdzaak kwamen er twee mee-ningen op den voorgrond. De eerste was: door werkverschaffing de vrouw, die in ledigheid verzonken, tot alles in staat is, door werkver-schaffing van het slechte pad af te houden. De andere partij achtte het wenschelijk de prostituties in een soort van vrouwenkolonies af te zonderen, tot beschaming van haarzelve en tot waarschu-wing en leering van andere vrouwen. Mas Kan-doeroean Partadiredja stelde voor: degenen, die overspel pleegden, met elkander te doen huwen; voorts de godsdienstplichten bij de vrouwen goed te doen inprenten. Soetan Moehamad zeide, dat in de Maleische landen, waarmede hij voornamelijk Su-matra op 't oog had, minder overspel gepieegd wordt dan op Java, omdat daar de godsdienst meer en beter dan op Java, ook bij de vrouwen is door-

1ste Rotterdamse
Maatschappij van Verzekering op het Leven
 Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.
 Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Levensverzekering
 in elken vorm.
 Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië
 te SOERABAIA.

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU CARL KÖFFLER 's-GRAVENHAGE - 22 SUEZKADE.

- Belast zich met:
- 1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
  - 2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
  - 3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
  - 4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
  - 5e. het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventuele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
  - 6e. het oplossen van onbekende wapens;
  - 7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perka-ment, paneel, enz.
  - 8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.
- Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek“.*

VLEU PIA KUNSTPEL- ORG VERHUUR. PIANO's van 15.— VLEUGELS „ -8.— REPARATIE. RU Afd. Gebruikte SPECIELE INRICHTING voor de	GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG - BOEKHORSTRAAT 149.	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS. p.m. of 150.—p.j. af. „ „ -80.— „ „ STEMMEN. IL. Instrumenten. voor het GEREEDMAKEN TROPEN.
--	---	--

gedrongen. A. H. Wigna disastria merkte op, dat een regeling, als door Mas Kandoerjean Partadiredja voorgesteld, om overspelers en hunne medeplichtigen met elkander te doen huwen, reeds in Bantam bestond en daar goed heeft gewerkt, ook omdat daar de godsdienst steeds een groote factor is geweest voor de kuisheid in het leven. Ook voor de bestudeering van dit vraagstuk werd een commissie benoemd. De wijze, waarop door Tjipto Mangkoenkoesomo deze vergadering werd geleid, vond algemeen bijval.

***

Waarom gaan er in de Preanger, en voornamelijk te Bandung, zooveel vrouwen, zelfs van goeden huize, van den ambtsnaars- en adellijken stand (menak) den slechten weg op? vraagt een schrijver in de Pembrita Betawi. Sedert de verplichte visitatie van de prostituties werd opgeheven, is het aantal dier ongelukkige vrouwen steeds toenemende. Verschillende antwoorden werden op deze vraag gegeven. De één schrijft 't toe aan de geardheid, de geringe ontwikkeling van de Soendaneesche vrouw, de andere aan de veelwijverij onder de mannen. De eerste vrouw, die er het land over heeft, dat haar man een tweede, derde, soms een vierde vrouw er bij neemt, ziet er niets in om zich uit wraak aan een anderen man over te geven, van welken landaard ook. En de verleiding is in Bandung groot; de Soendaneesche vrouw is mooi! Andere vrouwen zijn er, die zich, in welk opzicht dan ook, niet bevredigd gevoelen bij hare mannen. Zij zoeken hun troost bij anderen. Dezen toestand treft men ook in andere streken van Java aan. Waarom verlaten daar om die reden de getrouwde vrouwen haar mannen niet? wordt van andere zijde weer aangevoerd. Maar de mannen, die niets uitvoeren en zich door hunne vrouwen den kost laten verdienen, zijn legio in de Preanger*). En zij weten 't ook heel goed, staan 't toe, ja moedigen 't zelfs aan, dat hunne vrouwen in ontucht het geld voor de huishouding verdienen en geregeld binnenbrengen.

Deze zaak heeft ook in de Sarikat Islam een punt van overweging uitgemaakt. De Pembrita Betawi vernam, dat een lid van het bestuur van deze Vereeniging in Bandung terzake de meeningen van goed ter naam en faam bekende Inlanders gehoord heeft, ook de hulp heeft ingeroepen van eenige Europeesche dames om de noodige maatregelen te bespreken en voor te stellen, waardoor aan dezen vicieusen toestand een einde gemaakt kan worden, althans de slechte gevolgen daarvan aanmerkelijk verminderd zullen worden.

De Bintang Soerabaja noemt een recent geval op van een Raden Adjeng, die ronggeng (dansmeid) werd.

***

Vier Japanners werden te Solo door de Inlanders afgeranseld, omdat zij een andong (huurrijtuig) koetsier niet genoeg betaald hadden. Zoo werd aan de Pembrita Betawi medegedeeld.

***

Si Miskin geeft in de Perniagan een beschrijving van het ontstaan, de bevestiging en de verdere ontwikkeling van het Nederlandsche gezag in Indië, vanaf de regering van Pieter Both, tot aan die van den tegenwoordigen Landvoogd. Aan het slot zegt hij: Ik laat 't nu aan den lezer over te beoordeelen, of Indië in al dien tijd al dan niet is vooruitgegaan, de drak op den Inlander verzaagd of verlicht is.

***

In de zaak van Radea Mas Tirta adi Soerio contra den heer Douwes Dekker, aldus de Perniagan, beschuldigd wegens hoon en laster, heeft eerstgenoemde voor de rechtbank zijn klacht ingetrokken. Gevraagd waarom, antwoordde hij: omdat de Indische Partij van nut en tot leering voor ons kan zijn. Hoe hij dit nu kan zeggen, verklaren wij niet goed te begrijpen, schrijft bovengenoemd blad.

***

De Hokkian- en Kei-Chineezers te Bandung besloten, volgens de Pewartia Soerabaja, de boycot uit te oefenen op den verkoop door Inlanders van tapicameel. Kostte de picol vroeger f 130, nu willen zij niet meer dan f 060 daarvoor betalen. De bedoeling is den verderen aanplant van cas-

*) Ook in de Vorstenlanden.

save te doen ophouden. Een Chinees, groothandelaar, zegt evenwel, dat deze boycot nonsens is, daar de Chineezers zelf er door getroffen zullen worden. Miljoenen 's jaars worden uit de Preanger uitgevoerd. Nu heeft, volgens de Pembrita Betawi, te Soerabaja op het Pasar Toeriveld een voetbalwedstrijd plaats gehad ter gelegenheid van de Garebeg Moelod tusschen Kota Oedik XI en Kota Ilir XI, en de opbrengst van de geheven entreegelden is aan de Sarikat Islam afgedragen ten behoeve van de cassaveplanters, die door de zooeven genoemde boycot der Chineezers getroffen zullen worden. Deze zaak werd financieel geregeld door Hasan Alisoenti, directeur der N.V. Handelsmaatschappij „Setija Oesatra”.

***

De Indische Partij wil bij monde van den heer Douwes Dekker, alzo de Pantjaran Warta ook de broederschap van den Indo met den Inlander. Hij heeft moei praten. Wij en anderen hebben 't al meer dan eens gezegd en wij herhalen 't: Veel moet nog veranderen, in de eerste plaats in de houding van den Indo tegenover den Inlander, eer deze er toe overgaat zich bij den Indo aan te sluiten. De gevallen, dat de Indo den Inlander op hondsche wijze kommandeert en behandelt en hem als een minderwaardig wezen beschouwt, zijn vele. Kort geleden werd een oppasser van den gewestelijken secretaris te Bandung, Atamawinata geheeten, door een klerk (een pranakan) van het bureau van den chef der werkplaatsen van de S.S. uitgescholden en geslagen, omdat hij een bundel stukken op de schrijftafel van dien chef had neergelegd om andere papieren, die op den grond gevallen waren, te kunnen oppapen. Deze oppasser heeft bij de bevoegde autoriteiten een klacht tegen dat heerschap ingediend.

Ook voor Sumatra is nu, volgens de Sinar Sumatra, een vereeniging opgericht, de naamlooze Vennootschap Handelsmaatschappij „Sumatra Banih Oesatra”, onder en voor de Mohamedaanse Maleiers, zooals de Sarikat Islam op Java, de Lelanggen en Soenkowo te Palembang, de Djoempandang te Makassar enz.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineezers en hunne gelijkstelling. Tweeërlei politiek. De lezers van het Koloniaal Tijdschrift zullen zich nog de tekening in de December-aflevering van 1912 herinneren. (Voor de lezers van het Koloniaal Weekblad, die niet op het Koloniaal Tijdschrift geabonneerd zijn, de mededeeling, dat het steeds te raadplegen is op de leesalen van de Vereeniging „Oost en West”, Laan v. Meerdervoort en Heulstraat 19, den Haag). De Sinar Borneo, getroffen als dit blad is door de juiste vergelijking en toespeling (sindiran) die de teekenaar, naar schrijvers oordeel, gegeven heeft, wijdt er eenige welwillende beschouwingen aan, waaruit in hoofdzaak het volgende weergegeven wordt: De tekening stelt namelijk voor „het ondankbare Chineesche Pleegkind”, een jongen vol booze gitenstreken, oproerig, jagend naar het bezit en het genot van volle vrije heerlijkheid en in staat om zijn moeder en anderen, die hem weerstaan, te mishandelen. Daarnaast Baboe Insulinde, met de handen in wanhoop gevouwen en een uitdrukking van gelatenheid op het gezicht, als aziende van allen verderen invloed op haar pleegzoon, uitroepende tot twee tantes van den jongen, voor haar in zittende houding geplaatst: „O! wat een wanhoop! Ik zorg voor den jongen als een moeder, maar hij wordt steeds brutaler. Wat moet ik doen?” De eerste tante verwijt met haar scherpe en fijne tong Insa inde dat het kind de ijzere roede der strenge opvoeding en tucht mist. Op haar gelaat staat te lezen: als gij de zaak zoo maar verder laat gaan, zult gij met dien jongen ongeluk en schande beleven. De weg, dien hij volgt, gaat naar het tichthuis, en als gij de leiding niet verandert, of aan krachtige handen toevertrouwt, en zij zegt: „De zweep moet hij hebben! Anders wordt je hem nooit de baas!” De tweede tante, een goede en verstandige huisvrouw gelijk, vol liefde en erbarming, koestert edeler vermogens, en wijzende op een kom vol „gelijkstelling” roept zij uit: „Nee, kassian die jongen, geef hem dat lek-kers, dan is hij dadelijk zoet!”

W. KALDENBACH
WONINGINRICHTINGEN
IN OUDE EN MODERNE STIJLEN
VALERIUSSTRAAT 38
's-GRAVENHAGE
TEEKENINGEN EN BEGROOTINGEN
KOSTELOOS VOOR BELANGHEBBENDEN

DORDTSCHER BANK

's GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14

Behandelt alle BANKZAKEN.

EN TOUT CAS

PARASOLS.

A. SCHRÖDER & Co.

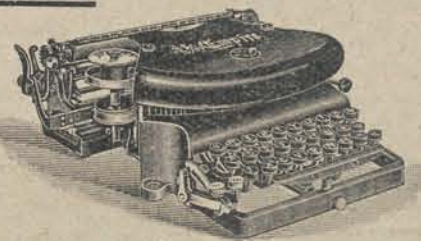
GROENMARKT 25 26 's-GRAVENHAGE

Voorhanden een enorme keuze
GEKLEURDE KATOENEN
MOUSSELINES
ZEPHYRS
VOILES

Ook in breedten van 120 c.M.

Stalencollectie op aanvraag verkrijgbaar

PRIJS f 180.-

„EMPIRE” Schrijfmachines
met zichtbaar schrift.

Generaal-Vertegenwoordiger voor NEDERLAND:

A. E. LEO

279 BEEKLAAN - DEN HAAG.

TOKO BAHROE

Van Kinsbergenstraat 126, Intercomm. bij de Prins Hendrikstraat, DEN HAAG. Tel. 4796.

SPECIAL ADRES VOOR GOEDE SAMBALLANS EN BOEMBOE'S.

Firma BARNAS & DIEMERS, Importeurs.

Schoenleesten naar maat.

— EENIG ADRES voor Nederland. —

„Het nut van individuele leesten wordt door iederen voetspecialiteit erkend en als onmisbaar aanbevolen”.

— Voor Indië speciale bewerking. —

G. J. VAN DEN BERG JR.

De Carpentierstraat 4 - DEN HAAG.

Duidelijk is de bedoeling dezer teekening, zegt de Sinar Borneo. Regeering en Opperbestuur, die nog moeilijk te bewegen zijn om met den tijd mede te gaan en den Chineeschen onderdanen te geven, wat hun rechtens en billijkheidshalve toekomt: de oude politiek tegenover overheerschten en de nieuwe politiek van liefde en gelijkstelling.

Ook de Pembrita Makassar commentaart de samenspraak op de teekening, maakt van de eene tante, de eerste Kamer, van de andere de tweede Kamer der Staten-Generaal; vat de bedoeling er van anders op; ziet er een beleediging in, het Chinese volk in Indië aangedaan, en stelt de Chineezen voor gezamenlijk te protesteeren.

Veel lof wordt toegezwaaid aan Mr. Fromberg, die in zijne lezingen, te 's-Gravenhage gehouden, de Nederlandsche publiek omtrent den Chinees en de toestanden in Indië heeft ingelicht. Jammer, dat er, vooral onder de ambtenaren, nog zoovele tegenstanders zijn, waardoor de regeering verkeerd wordt ingelicht. Men is daarom feitelijk nog niet goed op de hoogte — schrijft de Pewartas Soerabaja — van de Chineezen-beweging. Wordt deze door goed ingelichte personen duidelijk gemaakt, dan kan veel ten goede worden geleid. Op de bezihten in de Ind. persorganen is ook niet staat te maken. Deze zijn partijdig. Ziet hoe de Soerabaiasche bladen bijv. voor de suikerrietcultuur partij trekken, haar in bescherming nemen, terwijl het toch bekend is, dat de bevolking er onder lijdt door de misbruiken, die er bij plaats vinden. Bij rietbranden wordt zij opgeroepen palen ver van de hoofdplaats. Onschuldigen worden aangehouden en gestraft, enz. Wij hebben niets aan de Hollandsche pers; wij moeten onze bezwaren en grieven in eigen pers en als het kan, ook in de Engelsche taal uitdrukken. Deze taal wordt over de geheele wereld gelezen. En dat is noodig, opdat de oogen van de Hollanders in Holland en van hunne regeering opengaan. (De schrijver teekent zich Hindoepenner*).

In de Pembrita Makassar wordt uit de Tj. Timor de laatst gehouden rede van Mr. van Deventer in de eerste Kamer uitvoerig aangegeven. De redactie teekent daarbij aan, dat, hoewel hij niets nieuws gezegd heeft, het toch Inlanders en Chineezen goed doet, dat een man als Mr. van Deventer, van wien gezegd wordt, dat hij de aanstaande Gouverneur-Generaal van N.-I. is, zulke goede woorden in het openbaar gesproken heeft. Moeten wij allen hem niet per telegram onzen hartelijken dank betuigen? vraagt hij. Boedi Oetomo, Mangoenhardjo, Sarikat Islam, Dr. Tjpto Mangoenkoesomo en Tjokoroaminoto, hoe denkt gij hierover?

Als wij of de Inlanders — alzo de Perniagan, — iets verkeerd doen, wat is de Hollandsche pers er dan niet spoedig bij, ons voor alles wat leelijk is uit te maken: de vuilste woorden worden ons naar het hoofd geworpen. Wij weten 't wel, dat wij nog veel verkeerd doen, maar zijn er onder de Europeanen ook niet vele die verkeerd, ja slechte dingen doen? Kort geleden waren er vier Europeanen in een café in de benedenstad van Batavia, die zich bedronken, zóó dat zij zich niet meer staande konden houden. 't Was walgelijk om aan te zien, zooals zij zich misdroegen en bevuilden. Geen enkel Hollandsch blad heeft er melding van gemaakt. Onder de Europeanen, die in 't café aanwezig waren, was er één, die aan een drukkerij werkte; hij heeft blijkbaar zijn mond gehouden. Laten Inlanders of Chineezen zooiets gedaan hebben. 't werd van de daken uitgeschreeuwd. Dit is nu eenmaal de handelwijze van de Europeesche pers, zoowel in groote als in kleine zaken. Van een Europeaan zal in den regel geen rapport gedaan of proces verbaal opgemaakt worden, als hij een politieovertreding begaat. De politieoppassers zullen dan juist een anderen kant uitkijken om niet te behoeven te getuigen of proces-verbaal op te maken. Tegenover eigen landgenooten durven zij wel op te treden. Zij worden daarbij door hun eigen hoofden gekneveld en uitgezogen. Hoe kan onder zulk een bestuur Indië vooruitgaan?

Wij, Chineezen, zoo vervolgt het blad, moeten eensgezind zijn, de onderlinge twisten moeten bijge-

legd worden. Ons nationaliteitsgevoel, onze liefde voor het Chineesche Vaderland moeten wakker gehouden worden, willen wij de vooruitgang, de ontwikkeling, de gelijkstelling bevorderen. Ook bij de vrouw. Zij mag niet achterblijven. Zij is de moeder van het komende geslacht, zooals Mr. Fromberg gezegd heeft. The hand that rocks the cradle, rules the world. Deze woorden zijn het kompas op de zee van ons leven. Laten wij hard werken en eerlijk werken. Geen oneenigheden onder elkaar!

Volgens de Pantjaraan Warta is een poging gedaan om de twist tusschen de Sin Po en de Perniagan bij te leggen. Ten huize van den heer Tan Koei Wan te Manggabazar (Batavia) is met den majoor-titulair Nie Hok Tjoan en verschillende hoofdpersonen der beide partijen ten vergadering belegd. 't Is te hopen, dat op al dat geschrijf stip gezet zal worden, zegt het blad.

In de Perniagan wordt evenwel naar aanleiding van een onhandigheid of onbillijkheid van den hoofdcommissaris van politie te Batavia een andere boycot voorgesteld. Tan Joe Hok had namelijk van de politie vergunning gekregen om gedurende de Tjap Gomeh-feesten op het Glodokplein bioscoopvoorstellingen te geven. Cine Lunem en een Indo-Europeaan, zekere Green, hadden dergelijke vergunningen voor andere plaatsen in de benedenstad. Na het verleenen van de vergunningen kwam de rooimeester tot de ontdekking, dat het gebouw van Green bouwvallig was, zoodat zijne vergunning werd ingetrokken. Goede raad was duur. Mevrouw Green wist huilende bij den hoofdcommissaris van politie te bewerken, dat haar man een andere vergoeding kreeg en wel voor het Glodokplein, welke reeds aan Tan Joe Hok was verleend. De Insulinde bioscoop werd geboycot. Op de openingsvoorstelling kwam geen enkele Chinees binnen, slechts Inlanders en enkele Europeanen bezochten het gebouw. Nog geen f 20 werd opgehaald. Circulaires tegen de onbillijkheid van den hoofdcommissaris werden verspreid, waarin gezinspeeld werd op de vroegere reletjes. De Soe Po Sah Vereeniging kreeg hiervan de schuld, die haar weder op de pranakans terugwierp waardoor opnieuw scheiding en scheuring is ontstaan.

De eensgezindheid laat ook op andere plaatsen nog veel te wenschen over. De Pewartas Soerabaja maakt melding van een beweging onder de Macauers te Soerabaja, maar nu niet tegen het Bestuur, maar tegen hun eigen meesters. Zij vragen hoogere loonen, dreigen met staking en plundering van huizen en winkels.

Ook te Paree is, volgens hetzelfde blad, verdeeldheid onder de Chineezen ontstaan. Daar bestaat reeds sedert geruimen tijd de „Hoo Gi Kong Sie" Vereeniging tot bevordering van het onderwijs onder de Chineesche kinderen. Een paar maanden geleden heeft zich een afdeling B gevormd, „Hoo Gi Hak Tjong" geheeten om een school op te richten, waar het onderwijs in de Nederlandsche taal gegeven zou worden, ook voor Chineesche meisjes, waarvoor drie Europeesche onderwijzers geëngageerd zouden worden. Nu is weer een tweede afdeling C er bij gekomen, „Hoo Gi Siang Boe Tjong Hwee", die gelden van de handelaren inzame! voor een later bekend te maken doel. Gebleken is nu, dat het doel is de Hollandsche school in een Chineesche te veranderen. Chineesche onderwijzers zouden uit China ontboden worden. De meeste Chineezen zijn met deze regeling lang niet ingenomen en zenden hunne kinderen naar Blitar en Kediri op de Hollandsch-Chineesche school.

Te Soerabaja werd, volgens de Pewartas Soerabaja, tijdens de Tjap Gomeh-feesten door den waarnemend resident geen vergunning tot het afsteken van vuurwerk gegeven.

Een Chinees in den trein tusschen Solo en Madioen bemerkte, dat hij zijn portemonnaie verloren had. De Pembrita Betawi vermeldt, dat zijn landgenooten hem uittachten, maar een Europeaan hem aan contacten hielp om de reis te kunnen voortzetten.

Van Vreemde Koloniën.

CHINA EN DE CHINEEZEN IN DE VREEMDE KOLONIËN.

De heer Henri Borel gaf in het Indisch Genootschap een voordracht over de Chineesche beweging in Indië, die op de toestanden in onze koloniën

A. SCHARENBERG,

HOFLEVERANCIER.

Tel. interc. 2443.

Gemonteerde vuurvaste Schotels

Als: PASTEI-, RAGOUT- en PUDDINGSCHOTELS, CASSEROLES, MARMITES, VISCHSCHOTELS, EIER-PANNETJES, PASTEIBEKERS. Los en en in stellen.

BOTERWARMERS.

WARMWATERBORDEN en -SCHOTELS.

VLEESCHDEKSELS (Rond en Ovaal). TAFELCOMFOREN.

15, HOOGSTRAAT 15, DEN HAAG.

Specialiteit in Electriche Verwarmingsapparaten.

HET BESTE SYSTEEM EN DE BESTE KWALITEIT.

PIERRE SCHREINER

ZOUTMANSTRAAT 18-20-22-45

DEN HAAG

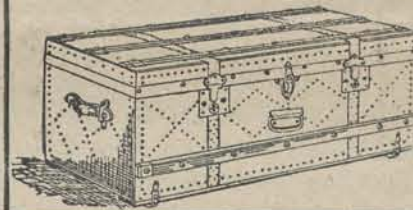
Bedden- en Meubelmagazijnen

BEHANGERIJ

STOFFEERDERIJ

W. POPPINK, Telefoon No. 4485.

PRINS HENDRIKSTRAAT
141-143 Den Haag.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 10.50. Voor de hut 100 cM lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, met bak f 9.— Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. br., 40 cM. hoog m. bak f 9.50.

N.V. BERLITZ-SCHOOL M^U.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.

Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.

Telefoon 6318.

TALen: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

AMSTERDAM - Keizersgracht 300.

VERKOOPHUIS

GROOT HERTOGINNELAAN 103

VALERIUSSTRAAT DEN HAAG

— Tramhalte lijn 3 —

Eenig adres voor hen die zich goed en voordeel van nieuwe of TWEDEHANDS MEUBELen willen voorzien.

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10—4 uur.

FIRMA W. ROELOFSEN

WIJNHANDEL

COLUMBUSSTRAAT 101 's-GRAVENHAGE

TELEFOON No. 2774

SPECIALITEIT IN FIJNE LIKEUREN, - WHISKY EN GEDISTILLEERD -

P. VAN DEN BRUL.

AMSTERDAM. DEN HAAG. HOORN. LEEUWARDEN.

HEEREN- EN JONGENSKLEEDING.

KLEEDERMAKERIJ VAN DEN EERSTEN RANG.

* De heer Westenenk heeft reeds de aandacht gevestigd op de eigenaardige keuze van schuilnamen in de Maleische bladen, zooals Hindoepen, Twee zwarte oogen, Kirschwasser, Triple sec, Kleefrijst III, ja zelfs ... Varken! Voorts: Jupiter, Pennetje, Venus, Keukenzuren, Diana, Ruggin, Indische Parel, de Hemel. Zie het Kolon. Tijdschrift, blz. 186, Februari 1913.

gericht werd, maar ook voor andere koloniën van beteekenis is. Wij voelen ons daarom gerechtvaardigd in onze gewone rubriek iets uit den Genootschap avond te berde te brengen, zonder een afzonderlijke plaats in ons Koloniaal Weekblad voor dit punt te vragen.

De geheele lezing van den heer Borel zou op ons geruststellend hebben ingewerkt, als niet meermalen een zwak punt ware aangestipt en de spreker het voor dit punt niet bij aanstippen had gelaten, in afwijking van en tegenstelling met zijn overige beschouwingen, waarin hij het zich voor een verdiensie kon aanrekenen juist dieper in het wezen der Chineesche kwestie te zijn doorgedrongen dan anderen dit plegen te doen.

Wij bedoelen 't punt, waarop door den heer G. Nypels gewezen is en waarop de inleider een o.i. niet bevredigend antwoord heeft gegeven.

De oplossing van de Chineesche kwestie in Indië vraagt, volgens Borel, een andere houding van den Nederlander. Daarbij moet van de blankeras-superioriteit worden afgezien: erkend en gesteund worde 't gebruik en de studie der Chin. taal; de intellectuele, sociale opheffing moet door onze regeering bevorderd en geleid worden, deze en de inspectie van 't onderwijs moet niet langer van de Chineesche regeering uitgaan; eindelijk moet met voortvarendheid worden tegemoet gekomen aan de rechtmaige grieven, die de Chineezzen thans kunnen laten gelden.

De Nederlandsche regeering heeft deze maatregelen alle op één na in eigen land, en in dit „op één na” ligt hetgeen wij bedoelen als de tekortkoming in de oplossing Borel. Nederland kan de leiding nemen, maar hoe kan Nederland de Chineesche regeering nopen of dwingen harerzijds af te zien van de inmenging in onze zaken, en die van andere vreemde koloniën?

Zeer terecht o.i. vroeg de heer Nypels hier om nadere aanwijzing. De inleider had gesproken over de bemoeienis van Chineesche ambtenaren met het onderwijs in Ned-Indië, van inspectie in opdracht van de Chineesche regeering in onze koloniën gehouden, zonder toestemming voor de vervulling dier opdracht van onze regeering gevraagd of verkregen te hebben. Hij had mededeeling gedaan, hoe Chineezzen naast een aanstelling als ambtenaar van ons gouvernement, in 't geheim ook een ambtelijke aanstelling hadden van de regeering van 't Rijk van het Midden. Hij had de politieke verhouding van de Chineesche handelskamers tot dat rijk duidelijk gemaakt, die zich op onschuldige, maar eigenlijk valsche statuten rechtspersoonlijkheid in onze koloniën hebben weten te bezorgen. Is dit alles te niet te doen, is dit alles van zelf in een rustig, naar door ons gewilde haven voerend, vaarwater te brengen alleen door de rechtvaardigheid en billijkheid te betrachten, die Borel voorstaat, en die Nypels en wij gaarne met hem voorstaan en die wij zullen helpen bevorderen, voor zoover dit in ons vermogen is? Ons ontbreekt 't geloof, dat de Chineezzen in de koloniën door deze middelen er toe zullen komen zich los te willen maken van de leiding uit China, ons ontbreekt 't geloof, dat de regeering in China zich door deze middelen zal laten aforen van ingrijpende bemoeienis met den gang van zaken in Nederlandsch-Indië.

Wat Nypels aan de mededeelingen van Borel toevoegde, en door dezen niet alleen bevestigd, maar nog nader uitgewerkt werd, geeft sprekend aan hoe ver de Chin. regeering reeds is gegaan in haar aanmatiging. De Chineesche handelskamers in de vreemde koloniën benoemen kiesheeren, die naar China gaan en daar als vertegenwoordigers van de Chineezzen in den vreemde (dus niet als vreemdelingen van Chineesche afkomst) eenige leden van den Senaat kiezen. Dit heeft reeds plaats gehad, die leden zitten reeds in dat regeeringsinstituut van het Rijk van het Midden.

Maken dergelijke maatregelen geen deel uit van de Chineesche beweging in Indië?

Als de inleider dan de rede voorleest, gehouden tot de afgevaardigden, die gekomen zijn om die senaatsleden te kiezen, en daarin tot de Chineezzen uit Nederl-Indië gezegd wordt, dat de consuls, die nu aangesteld zijn, niet veel vermogen, maar er een tijd zal komen, waarin aan hun eischen de noodige kracht kan worden bijgezet door een sterke vloot en een gewapende macht, en China nu reeds het

oog gericht moet houden op die toekomst*), dan kunnen wij ons het geloof niet opdringen, dat Borel ons 't middel aangewezen heeft om uit de impasse te komen, waarin wij met de Chineesche kwestie geraakt zijn.

Wie ziek is, vraagt den dokter om raad, zoo roepé ook wie geen raad weet in de Chineesche beweging den Chineeschen deskundige er bij, sprak de inleider in verband met een ander deel der debatten. Dienovereenkomstig handelde Nypels door bij hem te rade te gaan voor de kwaal, die o.i. de meest karakteristieke moeilijkheid in de Chineesche kwestie vormt, en hierop antwoordde Borel: „ga dat maar aan de Nederlandsche regeering zelf vragen”. De dokter, geroepen, zegt dus, vraag 't den ambtenaar maar, en deze behoort het den dokter te vragen.

Borel stelde meermalen de jonge Javaansche beweging op één lijn met de jonge Chineesche — voor wat de interne oplossing betreft kan hij dit doen, en staan wij alweer aan zijn zijde, maar 't verschil ligt daarin, dat wij de Javanen-kwestie alleen met de Javanen uit te maken hebben, terwijl wij in het Chineezenvraagstuk ook nog een China-vraagstuk hebben uit den weg te ruimen. De eerste is alleen een bestuursvraag, de tweede tevens een van internationale politiek.

Men zal uit 't voorgaande hebben opgemaakt dat wij niet tegen Borel ingaan, dat wij integendeel zijn medestander zijn, maar „dankbaar” zijn wij „niet voldaan”. Hij heeft ons niet den weg gewezen om de Chineesche beweging inderdaad tot een rustige oplossing te brengen, hij heeft slechts het middel gegeven om een windstilte te verkrijgen, die een storm in zich verbergt.

Heet onze regeering tot nu toe gezondigd door blind te blijven voor het in Indië naderend gevaar zooals d.t. zich daar ontwikkelt, zij zou thans weer zondigen door blindheid voor het zich in China tegen haar gericht gevaar, als zij niet overweegt en vaststelt, wat haar te doen staat om de misstanden te bestrijden, die reeds kiem geschoten hebben, en waartegen gehandeld moet worden, vóórdat zij krachtige vormen hebben aangenomen. Wie den weg niet aangeeft om uit dit doolhof te geraken, hij kan een leerzaam raadgever zijn, wiens wenken veel ten goede kunnen leiden, maar een oplossing voor de Chineesche beweging heeft hij nog niet vermogen te schenken.

Geheel onbesproken liet Borel het internationale vraagstuk niet. Hij wees er op, maar ging niet dieper. Mogen wij, niet als ziener, maar als zoeker, eenige „vraagbakens” uitzetten?

Op hetgeen burgemeester van Karnebeek in 't debat bracht, antwoordde de inleider o.a., dat de Chineesche ambtenaren, die ten onzent gezag uitoefenden, eenvoudig uit de kolonie hadden moeten worden gezet. Acht hij dien maatregel nog eenvoudig toe te passen? Zal deze ook moeten gelden voor eigenlijke Nederlandsche onderdanen, zelfs Nederlandsche ambtenaren, die zich een aanstelling van de Chineesche regeering laten welgevalen?

Zou de beste oplossing niet zijn een, handelen in overeenstemming met Groot-Brittanië en Frankrijk, die ongeveer voor dezelfde kwestie staan als wij?

Zou 't niet zaak zijn van de regeling dezer aangelegenheid te laten afhangen, of de regeering van de Chineesche republiek wordt erkend? 't Is toch rechtmatig dit niet te doen als deze toont af te wijken van hetgeen in den omgang van de staten als rechten of gebruiken van souvereiniteit is aangenomen.

Is niet een wet wenschelijk en mogelijk, die duidelijk aangeeft, in hoever een Chinees en elk ander ingezeene van de koloniën in eenig verband tot een vreemde regeering mag staan zonder zijn Nederlandschap te verliezen of uit de koloniën gezet te worden?

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De nieuwe stoomvaartverbinding tusschen Japan en Ned-Indië.

Hierover schrijft No. 9 van den 3en jaargang der Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel:

Zooals in K. B. no. 3, d.d. 15 December 1912,

*) In dien geest luidde, als wij 't goed onthouden hebben, hetgeen Borel voorlas.

Brackel & Broermann
DEN HAAG { Hoogstraat 37a, 39.
Lange Poten 43.
ROTTERDAM - Hoofdsteeg 34.
Uitrustingen voor **INDIË** en **AFRIKA.**

N. LOEB, Noordeinde 109.
Kleding en Meubilerij op termijnbetaling.

20 gulden, per maand 2 Gld.
40 " " " 4 "
60 " " " 5 "

Vestigt U in NIJMEGEN!

Voor inlichtingen wende men zich aan het SECRETARIAAT van

NIJMEGEN VOORUIT!

M. CROMMELIN, Voorzitter.
ALOYS B. JANSEN, Secretaris.

C. HOYNG,

SPUISTRAAT 20/22 - DEN HAAG.
Amsterdam - Utrecht.

Onze geïllustreerde catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.

PRIJSCOURANT GRATIS.

P. B. VAN MOORSEL & Co.

KERKPLEIN 11-12 TORENSTRAAT 5-6
NAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR DEN HAAG
TELEFOON N°. 2898

GOEDKOOPST ADRES VOOR HET GEHEEL OF
GEDELTIELIJK INSTALIEEREN VAN WONINGEN

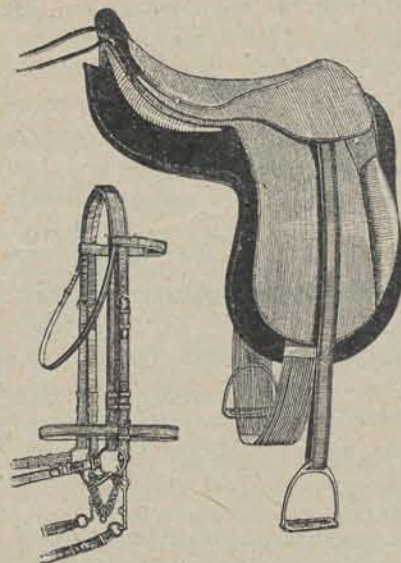
AMERIKAANSCH

Tandheelkundige Inrichting

Dir. H. W. VALKENAAR, Amerik. Mec. Dentist.

GEVESTIGD:

's-GRAVENHAGE, Wagenstraat 19,
naast de Firma Pander.

VERWEEGEN & KON

Hoogstraat 23
DEN HAAG
Kalverstraat 88-90
AMSTERDAM

COMPLETE
Harnachementen
voor Ned.-Indië

Geïllustr. Prijscourant
wordt op aanvraag
gaarne toegezonden

HERMAN VOORHOEVE BLOEMIST

ZOUTMANSTRAAT 40c - DEN HAAG,
levert behalve prachtige levende bloemen
en planten, bouquets, bloemwerk, ook zeld-
zame schoone kunstbloemen en bladeren.
Bij uitstek geschikt voor verzending naar OOST- en WEST-INDIË.

werd medegedeeld, was het op 15 November d.a.v. van Kobe vertrokken stoomschip Hokuto-maru van de nieuwe Japansche stoomvaartmaatschappij, de Nan-Yo Yusen-Kumi, een der hoofdambtenaren van het Ministerie van Verkeerswezen in Japan, de heer Nomoto, op reis gegaan naar de Straits Settlements en Nederlandsch-Indië, teneinde voor de Regeering van zijn land een rapport samen te stellen omtrent de omstandigheden, waaronder de nieuwe, door haar gesubsidieerde lijn aanvankelijk haren dienst tusschen Japan en de havens der zuidelijke zeeën onderhield.

Naar uit de Japansche dagbladen thans blijkt is de bovengenoemde adviseur der Japansche Regeering onlangs van zijne inspectie teruggekeerd en heeft hij zich tegenover vertegenwoordigers der pers die hem kwamen interviewen, als volgt uitgelaten over de vooruitzichten der nieuwe stoomvaartverbinding:

„Geen der gesubsidieerde stoomvaartlijnen heeft gedurende de eerste jaren van haar bestaan succes gehad, eerst langzamerhand werden gunstige resultaten verkregen. Evenzoo kan op grond van den toestand, waarin zich de nieuwe maatschappij op dit oogenblik bevindt, niets met zekerheid worden voorspeld omtrent hare toekomst. Tot nog toe was het vervoer tusschen Java en Japan, waarvoor de dienst eigenlijk is ingesteld, zeer gering en de scheepsruimte werd dan ook steeds aangevuld met goederen uit de tusschengelegen havens.

Het vervoer van timmerhout uit Tarakan, waarvan vóór de opening der lijn groote verwachtingen werden gekoesterd, bleek zeer tegen te vallen en baarde groote teleurstelling, daar dit hout uitermate ongeschikt werd bevonden om als timmerhout te worden gebruikt, zoodat het voor de South Sea Company alleszins nadeelig bleek om dit hout in te voeren en daarvoor de hooge transportkosten te betalen.

Daar de suikerogst op Formosa in het afgelopen jaar mislukt is, mag wellicht worden verwacht dat in dit jaar belangrijke verschepingen van Java-suiker naar Japan met de schepen der nieuwe lijn zullen plaats hebben.

Op dit oogenblik echter moet de Maatschappij hare exploitatiekosten nog grootendeels betalen uit het jaarlijksch staatssubsidie van Yen 150.000.

Een verbetering bij het batikken.

Het Electrotechnische Zeitschrift bevat, volgens de Java-Bode, een mededeeling over een nieuw toestel in gebruik bij het batikken. Bij deze in Oost-Azië, vooral op Java, beoefende kunst wordt, zooals men weet, als teekenschrift een toestelletje gebruikt, waarin de was spoedig stolt. Onmiddellijk nadat de was verwarmd is, stroopt ze te gemakkelijk en in te groote hoeveelheid uit; zoodra ze echter koud begint te worden, gaat het uitvloeien te langzaam en houdt het weldra geheel op, zoodat alleen buitengewoon geoefende handen met zoon toestel gelijkmatige lijnen kunnen teekenen. De firma's Erlor en Nestler en J. F. Heller te Neurenberg hebben nu een batiktoestel vervaardigd, dat electrisch verwarmd kan worden door het bij een lichtgeleiding aan te sluiten. De was blijft dan voortdurend op dezelfde temperatuur, zoodat ze steeds even dun en in gelijke hoeveelheid uitstroopt. Men kan dus hiermee rustig doorwerken, omdat men niet herhaaldelijk moet pauzeeren om de was te verwarmen.

Wederom een nieuw Indisch tijdschrift.

De Java-Bode ontving het eerste nummer van de Waterstaatsingenieur, orgaan van de Vereeniging van Waterstaatsingenieurs in Ned.-Oost-Indië.

De omslag is geteekend door J. P. van Hottelma. Het eerste nummer bevat, behalve de verschillende mededeelingen en berichten op de vereeniging betrekking hebbende, het eerste stuk van een artikel van den directeur van de B. O. W. over de rentabiliteit van Irrigatiewerken, en de verhouding van den watertoevoer tot reservoirs en den regenval op het afwaterende gebied door A. A. Meers.

Aan het tijdschrift ontleent het blad verder, dat op 23 Maart te Semarang de eerste jaarvergadering van de vereeniging zal worden gehouden.

Op de agenda staan o.m. drie voordrachten: De drinkwatervoorziening van Semarang door den heer D. A. Koster, een en ander over waterverdeling en beheer door den heer A. W. G. Stigter en de

havenwerken te Semarang door den heer J. P. Kruiemel.

Het nieuwe Zeeposttarief.

In de Javasche Courant van 4 Maart is afgekondigd het Kon. Besluit, betreffende het nieuwe tarief voor de zeepost. De tekst luidt:

De brieven en andere hieronder te vermelden stukken, welke rechtstreeks over zee (dat is met de zoogenaamde „zeepost“) tusschen het Rijk en zijne koloniën en bezittingen in Oost- en West-Indië worden gewisseld, zijn onderworpen aan het navolgende tarief van frankeering:

1. bij verzending uit Nederland naar Oost- en West-Indië, alsmede bij verzending uit West-Indië naar Nederland:

a. brieven 5 cent per 20 gram of gedeelte van 20 gram;

b. briefkaarten 2½ cent per enkele kaart en 5 cent voor een dubbele kaart, dat is met vooruitbetaald antwoord;

c. gedrukte stukken 1 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram;

d. papieren en bescheiden 1 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram, met toepassing van een minimum van 5 cent voor elke verzending onder een afzonderlijk adres;

e. monsters of stalen van koopwaren 2 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram, met toepassing van een minimum van 5 cent voor elke verzending onder een afzonderlijk adres;

2. bij verzending uit Oost-Indië naar Nederland:

a. brieven 10 cent voor een gewicht tot en met 20 gram en 7½ cent voor elk gewicht van 20 gram of gedeelte van 20 gram boven het eerste gewicht van 20 gram;

b. briefkaarten 5 cent per enkele kaart en 10 cent voor eene dubbele kaart, dat is met vooruitbetaald antwoord;

c. gedrukte stukken, papieren en bescheiden en monsters of stalen van koopwaren zijn onderworpen aan het tarief, hierboven sub 1 c. d en e genoemd.

Bijeenvoeging van de sub c, d en e bedoelde soorten van stukken onder een adres is geoorloofd. Het minimum-port van 5 cent is dan toepasselijk.

School tot opleiding van Inlandsche artsen.

Het jaarlijksch verslag der school tot opleiding van Inlandsche artsen te Weltevreden over het schooljaar 1911—1912 is ter Landsdrukkerij te Batavia verschenen.

We lezen daarin, dat het schooljaar 1910—1911 den 19den Augustus 1911 eindigde met 157 leerlingen, waarvan er 15 in den loop van het jaar en aan het eind van den cursus tot Inlandsch arts werden bevorderd.

Voor het nieuwe schooljaar hadden zich in totaal aangemeld 95 candidaten. Hiervan konden 69 toegelaten worden tot het admittie-examen, waarvan na schifting 31 slaagden. Het aantal leerlingen bij het begin van het schooljaar 1911—1912 bedroeg dus 157, verminderd met de 15 tot Inlandsch arts bevorderden en vermeerderd met 31 nieuwe leerlingen = 175.

Volgens den landaard waren er: 106 Javanen, 44 Sumatranen, 9 Menadoneezen, 11 Amboineezen, 1 Ternataan en 2 Timoreezen.

21 Leerlingen werden ontslagen (2 tijdelijk wegens ziekte, de overige wegens gebrek aan ijver, aanleg, of wegens wangedrag). Het schooljaar 1911—1912 eindigde hierdoor den 3en Augustus 1912 met: 152 leerlingen, waarvan nog 11 aan het eind van den cursus tot Inlandsch Arts bevorderd, dus met 141 leerlingen.

Sanitaire toestanden op Curaçao.

In No. 8 van het Nederlandsche Zeezeven schrijft S. „Iets over de sanitaire toestanden te Curaçao“. Het is algemeen bekend, zegt schr., dat van Curaçao, speciaal Willemstad met zijn haven, een slechte roep uitgaat op hygiënisch gebied, in het bijzonder betreffende het voorkomen, den aard en de verspreiding van venerische ziekten. Dat er voor het bestaan dier ongunstige reputatie een grond bestaat is niet tegen te spreken, wanneer men weet, dat de prostitutie te Willemstad niet geregeld is, er noch van overheidswege, noch van particuliere zijde, noch van de zijde van het marine-bestuur iets van betekenis gedaan wordt om op eenigerlei wijze de verspreiding van venerische ziekten tegen te gaan.

Nog is een andere factor in het spel, die ongetwijfeld een zeer nadeeligen invloed moet uitoefenen

LUXEBROOD-FABRIEK
PAUL C. KAISER
 HOFLEVERANCIER
 ENGELSCHES CAKES,
 Prima en gewone, in verschillende smaken.
 TULBAND in verschillende grootte.
 Prima en gewoon KRENTENBROOD.

LISSONE & ZOON.
 Het voornaamste en oudste reisbureau van Nederland.
 KANTOREN:
 Singel 155, Amsterdam en Prinsenstr. 18, 's-Gravenhage.
 Doel van het bureau: het reizen te vergemakkelijken, weshalve het bureau sedert 1876 gezelschapsreizen onderneemt naar de schoonste landstreken en steden van Europa; reisbiljetten en hotel-coupons verstrekt, en voorts de behulpzame hand biedt bij het vervoer van bagage enz. Ons telefoonno. in den Haag is 6603, in Amsterdam 2123.

RIJWIELEN.
DE GLORIE VAN HOLLAND.
 :: PRIJSCOURANT GRATIS EN FRANCO ::
 DESGEWENSCHT GEMAKKELIJKE CONDITIES
 COLUMBUSSTRAAT 76. - Tel. HAAG 2643. - Kantoor 8-6 uur.
 H. W. DOHNA, Civ. Ingenieur, Fabrikant.

NEDERLANDSCH-INDISCH
ADMINISTRATIE-KANTOOR EN HULPBANK.
 's-Gravenhage — Kortenaerkade 10.
 CREDIET- en BANKZAKEN.
 LEVENS- en BRAND-VERZEKERINGEN.
 ADMINISTRATIËN.

Zuid-Hollandsch Koffiehuis
 GROENMARKT 37 - DEN HAAG
 * CAFÉ RESTAURANT. *
 DINERS van 5—8 uur, vanaf fl.—, fl.50 en hooger.
 Grootste Biljartzaal van 's-Gravenhage. — 12 Biljarts.

DE WEKKER
HEULSTRAAT 2-18
 ▼
ONTVANGEN:
 de Gegarneerde en
 Ongegarnede Hoeden
in alle prijzen

J. van der Putten.
 Garneerartikelen — Modefournituren.
 Valeriusstraat 51. Telef. 1670.

DE BAS & Co., Bankiers
 HEERENGRACHT 17 - 's-GRAVENHAGE
 BELASTEN ZICH MET ALLE
 BANKZAKEN.
SAFE-INRICHTING.

Au Corset Français.
 DEN HAAG || LEIDEN
 PRINSESTRAAT 98 || VISCHMARKT 7
 Telefoon 5546. || Telefoon 11.
 = CORSETTEN OP MAAT. =
 W. J. M. FREDERIKS || Corsetière.

op het ziektecijfer aan boord van schepen, die Curaçao hebben aangedaan, en zeer veel moet bijdragen tot Willemstad's slechten naam in den vreemde; het is nl. volgens schr. de gemakkelijke en goedkope wijze van sterken drank te krijgen, met al de gevolgen daaraan verbonden.

In de onmiddellijke nabijheid van de haven van Willemstad bestaan een groot aantal drankhuizen, waar tegen geringen prijs spiritualiën van bedenklijke kwaliteit te verkrijgen zijn; deze kroegjes van een zeer inferieur soort, ware „moordhollen", die tot laat in den nacht geopend zijn, hebben al wat op hun geweten. Een bezoeker, die in een dergelijke gelegenheid boven zijn theewater geraakt, en daardoor de reeds weinige zelfbeheersching verliest, heeft natuurlijk zeer veel kans het slachtoffer te worden van de sletten, die juist in en om der gelijke drankhollen voortdurend rondzwerven.

Het behoort dan ook geen verwondering te baren, dat Amerikaanse en Duitse oorlogschepen de haven van Curaçao bij voorkeur niet bezoeken en hun volk, dat zich wel niet anders zal gedragen dan het scheepsvolk in het algemeen, niet bloot willen stellen aan de gevaren van een havenplaats, waar ten opzichte van drankverkoop en prostitutie nog volkomen anarchie heerscht.

De schrijver hoopt terecht, dat maatregelen zullen worden genomen, die aan de ongewenste toestanden een einde zullen maken, opdat de haven van Curaçao, die ongetwijfeld een toekomst heeft, niet langer in zijne ontwikkeling belemmering ondervinde.

Sanitaire toestanden te Soerabaja.

In hetzelfde nummer van het Ned. Zeewezen leest men twee ingezonden mededeelingen, waarvan we de meest zeggende overnemen. Het schrijven is van een gezaghebber van een Gouv. s.s., gedateerd Soerabaja 12 Maart 1912 en geadresseerd aan den Hoofdinspecteur van Scheepvaart te Batavia.

Ik heb de eer de aandacht van U Hoog Ed Gestr. beleefd te vestigen op het feit, dat bij een sterkte van ongeveer 70 koppen, er van de 28 schepelingen, die sedert den 1en Januari 1912 van onderhebbenden bodem naar het hospitaal moesten worden gezonden, 21 of 75% (dus 33% van het totaal der bemanning) lijdende waren aan geslachtsziekten, veroorzaakt door infectie te Soerabaja, zooals mij door den behandelenden geneesheer werd verzekerd. De gemiddelde duur van het verblijf in het hospitaal dezer patiënten was tot heden 28 dagen.

Voor een groot deel wordt deze toestand toegeschreven aan de opheffing van het toezicht op de prostituees, met welke natuurlijk vooral de bemanningen van hier niet in station behorende schepen relaties van zeer vluchtigen aard aanknoopen, welke juist het meest verderfelijc ten opzichte van de gevolgen zijn.

Het nemen van maatregelen tot beteugeling van dit kwaad, dat de validiteit der bemanning zeer ernstig benadeelt, komt mij bepaald noodig voor, ook al moet daartoe over bezwaren van ethischen aard hoog worden heengestapt.

Dat deze toestand op den duur zelfs een havenplaats als zoodagig afbreuk kan doen, daarop wijst ook het artikel van onzen gezantschapssecretaris te Washington, voorkomende in de jongste aflevering van het Marineblad.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 15: De bediening der paketaart in den Ned. Indischen Archipel (met grafische voorstelling), door J. H. Hæmmel. — Verslag over een reis naar Ceylon en Britsch-Indië, ter bestudeering van de theecultuur, besproken door Dr. W. Nanninga. — Wansmakende Robusta-koffie, door W. J. Immink. — De Handelsvereniging te Batavia. — Surinaamsche Cultuurbank. — Nederlandsche Kamer van Koophandel te Johannesburg. — Kultuurberichten (Proefzending van bacoven naar Engeland enz.). — Kleine mededeelingen (Branden te Batavia, Semarang en Soerabaja. — Emigratie naar de Lampons. — Suiker als woëdmiddel. — Kunstmatige paardenkultuur in Japan, enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 48 de volgende bijdragen: De psychologie der massa in Indië, door M. van Geuns. — Oranje en Oost-Indië (slot),

door Gabriël. — De bandjir in 't Singosarische (met afb.), door v. D. — De luitenant der Arabieren te Banda (met afb.). — Politioneer waakzaamheid te Batavia. — Kijkjes uit de rechtzaal. — Patjet. Roman uit de wereld der zaakwaarnemers en der Indische bergen (met afb.).

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een nieuwe historische studie van den heer P. H. van der Kemp, verschenen bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage, en getiteld: Het Nederlandsch-Indisch bestuur in 1816, tot het vertrek der Engelschen. Naar oorspronkelijke stukken;

voorts op het vervolg van: „De Lawa-expeditie. Met de militaire expeditie naar de Boven-Lawa, door F. P. Schuitemaker" (met afb.), in Eigen Jaard van 19 April jl.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t.m. 26 Maart '13; De Locomotief t.m. 25 Maart '13; Het Soer. Handelsblad t.m. idem; De Sumatrapost t.m. 28 Maart '13; De Sumatrabode t.m. idem; Tjahaja Sumatra t.m. idem; De Indische Mercur no. 15; Weekblad voor Indië no. 50; Handelsberichten v.h. Min. v. Landbouw; De Banier no. 52; De Bandelier no. 9.

MEDEDEELINGEN.

Van het Hoofdbestuur:

Vergadering van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" op Zaterdag 26 April 1913, ten 2 ure, Laan van Meerdervoort 187, 's-Gravenhage.

Agenda:

1. Notulen.
2. Verkiezing van een 2en Secretaris en 2en Penningmeester ingevolge artikel 7 alinea 2 H. R. Voorgesteld door het Dag. Bestuur:
  - a. voor 2en Secretaris: A. A. C. Harting;
  - b. voor 2en Penningmeester: J. G. W. van Driel Krol.

3. Voordracht aan de a.s. algemeene vergadering ter vervulling van vier vacatures in het Hoofdbestuur, wegens het periodiek aftreden ingevolge art. 11 H. R. van de heeren: C. R. Bakhuizen van den Brink, J. G. W. van Driel Krol, A. A. C. Harting, en Mevrouw J. E. Van Oeveren—Van Schaik.

Voorgesteld door de afd. 's-Gravenhage vacature C. R. Bakhuizen van den Brink: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink; 2. G. C. A. de Witt.

Vacature J. G. W. van Driel Krol: 1. J. G. W. van Driel Krol; 2. Mej. M. M. G. Maarschalk.

Voorgesteld door het Dagelijksch Bestuur vacature A. A. C. Harting: 1. A. A. C. Harting; 2. Mej. M. M. G. Maarschalk.

Voorgesteld door de afd. Utrecht vacature Mevrouw J. E. Van Oeveren—Van Schaik: 1. Mevr. J. E. v. Oeveren—v. Schaik; 2. A. Enthoven.

4. Voorstel van het Dag. Bestuur om goed te keuren, dat het eene afdeling der Vereeniging te Haarlem heeft opgericht art. 10 al. 2 Statuten) en bepaald heeft, dat de gemeenten Bloemendaal, Heemstede, Zandvoort, Velzen en Schoten tot die afdeling zullen behooren art. 10, al. 3 Statuten).

5. Voorstel om goed te keuren, dat het Dag. Bestuur de afdeling te Haarlem, ingevolge artikel 13 al. 3 der Statuten, heeft vrijgesteld van de storting, bedoeld bij de 1e alinea van dat artikel.

6. Voorstel om het Hoofdbestuur aan te vullen met een lid voor genoemde afdeling artikel 7, al. 1 Statuten) en hiertoe een voordracht te doen aan de Algemeene Vergadering.

Voorgesteld door de betrokken afdeling: 1. W. F. L. Boissevain; 2. D. J. A. Vrijdag.

7. Voorstel de Algemeene Vergadering in overweging te geven de volgende wijzigingen aan te brengen:

A. in de Statuten (vgl. art. 18):

a. Artikel 10 al. 4 aan te vullen met: „Hierop kan door het Hoofdbestuur uitzondering worden gemaakt voor afdelingen van bijzondere corporaties, als bijv. voor studenten- of jongelieden-afdelingen.

b. artikel 13 alinea 1 te doen luiden als volgt: „De afdelingen met eigen administratief en geldelijk beheer storten jaarlijks in de kas van het Hoofdbestuur f 0.75 voor iederen persoon, die op 1 Januari van eenig jaar lid der afdeling is en zijne contributie heeft betaald, uitgenomen voor de leden-begunstigers, die het lidmaatschap verkregen door een bijdrage van f 100.— in eens te storten. De bijdragen dezer leden-begunstigers worden aan het Hoofdbestuur ter kapitalisatie afgedragen.

B. in het Huishoudelijk Reglement (vgl. art. 21 al. 2 H. R.):

a. in den laatsten zin van art. 10 al. 1 te doen vervallen de woorden: „noch lid of voorzitter van een commissie".

b. de laatste alinea van art. 18 te doen luiden als volgt: „De instructies voor elk dier Commissiën worden door het Hoofdbestuur vastgesteld. Het Hoofdbestuur benoemt de Voorzitters dier Commissiën, die bij voorkeur gekozen worden uit de leden van dat bestuur."

DE RIJSWIJKSCHE BANK.

ZOUTMANSTRAAT 42, 's-GRAVENHAGE.

Commissarissen:
Dr. T. BRESNEE (pres.)
H. E. VAN LEYDEN.
I. BÄCK.

Directie:
G. J. KUNST.
E. V. VAN LEYDEN.

Effecten - Goupons - Wissels
Safe-richting.

JAC. BLADERGROEN

PRINSESTRAAT 3 - DEN HAAG.

KANTOORBOEKHANDEL

Agentuur van J. C. König & Ehardt, Hannover.

Magazijn van TEEKENBEHOEFTE.

— VULPENHOUDERS. —

FABRIEKSDPOT VAN TWENTSCHE
LINNENGOEDEREN

„DE WITTE BAZAR"

Prinsenstr. 19-21, DEN HAAG

TELEFOON 5141

GOEDKOOPST ADRES VOOR

UITZETTEN EN
INDISCHE UITRUSTINGEN

VOOR DAMES EN HEEREN.

Tevredenheidsbetuigingen van honderden Indische families voor belangstellenden ter inzage.

GEVESTIGD SEDERT 1885.

MAISON-DROUOT

WESSER & Co.

LANGE HOUTSTRAAT 7 DEN HAAG

INRICHTING TOT COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ :: STOFFEERDERIJ
EIGEN MEUBELFABRIEK :: ANTIQUITEITEN

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND
EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOON-
HUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE

HOEK'S GASHAARDEN

HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAT 64, DEN HAAG.
VRAAGT CATALOGUS. :: VRAAGT CATALOGUS.

P. J. VAN LEEUWEN & ZONN,

VEENESTRAAT 41, WEIMARSTRAAT 4b,
hoek Koningsplein.

Kantoorbenodigdheden, Luxeartikelen,
Lederwaren.

SPECIAAL ADRES DER MEEST GERENOMMEERDE VULPENHOUDERS.

VACANT

HUPFELD'S FILIAAL

DIRECTIE:

DUWAER & NAESSENS

PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL

IS GEVESTIGD:

's-GRAVENHAGE AMSTERDAM
Kneuterdijk/Heulstraat, Stadhouderskade, 19,
Tel. No. 27. Tel. No. 4698.

UNIFORMEN.

Door omstandigheden geheel of gedeeltelijk ter overname aangeboden een volledige uitrusting voor INDISCH OFFICIER of OFF. VAN GEZ., zoo goed als nieuw, tegen den halven prijs, onder overlegging van de rekeningen.

Adres: v. Kinsbergenstraat 20, DEN HAAG.

8. Mededeelingen betreffende het Koloniaal Archiefbureau.
  9. Voorstel de e.k. Algemeene Vergadering te houden te Haarlem.
  10. Voorstel tot het aanschaffen van een kaartstelsel voor de ledenlijst.
  11. Rekening en verantwoording en begrooting.
- J. G. W. VAN DRIEL KROL,
wn. Secretaris.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Wordt ter kennis van de leden gebracht, dat Bureau en leeszaal, wegens schoonmaak, zullen gesloten zijn, van 28 April a.s. t/n. 12 Mei d.a.v. Voor inlichtingen kan men zich schriftelijk wenden tot den Alg. Secretaris, den heer G. C. A. de Witt, Reinkenstraat 56.

Het Bestuur.

Negende Jaarverslag van „BOEATAN”.

Ons opnieuw zettende tot het volbrengen van onze taak, u middels dit verslag een overzicht aan te bieden van onze verrichtingen in het jaar 1912, doen wij dit weer met opgewektheid, omdat wij ook ditmaal redenen tot tevredenheid hebben. Wel waren de geldelijke resultaten niet zoo bevredigend als in 1911, toen f 784.54½ winst werd gemaakt tegenover nu slechts f 173.13, voor een deel echter voortvloeiende uit verliezen, die zich, naar wij hopen, in 1913 niet zullen herhalen. Wij hebben echter aanleiding ons te verheugen, dewijl de omzet steeg tot een nog niet gekend cijfer, t. w. f 9486.76½, waarvan f 7256.32 goederen voor eigen rekening, en f 2230.44½ goederen in commissie.

In den regel komt deze laatste rubriek in onze rekeningen slechts tot een matig bedrag voor, doch wij hebben daaraan in 1912 eene groote uitbreiding kunnen geven, doordien wij van het gevangeniswezen in Nederlandsch-Indië een zeer beduidende hoeveelheid batikgoederen ten verkoop ontvingen. Onder deze goederen voornamelijk bestaande uit kains, sarongs, hoofdoeken, doch ook réticules, kussens, boekomslagen, pianoloopers enz. bevonden zich dikwerf stukken met zeer fraaie patronen, mooi in kleur gehouden. De liefhebbers van zulke doeken, — wij tellen die vele onder onze afnemers — hebben zich dan ook spoedig meester gemaakt van de mooiste en ook in het buitenland, waarheen wij zendingen stuurden, gaf men blijk wel te weten de fraaie stukken uit de zending op prijs te stellen.

Ofschoon eene dergelijke, uitgebreide zending, die men in Indië langs particulieren weg nimmer zoude kunnen machtig worden, uit den aard der zaak schade deed aan den verkoop van onze artikelen voor eigen rekening, hebben wij die toch zeer gewaardeerd, vermits latende op de zijde, waarvan zij kwam, en voorts dewijl wij daardoor zooveel beter dan anders in de gelegenheid waren de batikkunst hier meer en meer bekend te maken, en mooie doeken in breeder kring ingang te doen vinden. Het resultaat gaf ons dan ook aanleiding eene tweede zending aan te vragen, waarvan bereids een deel hier ontvangen en in onze magazijnen getaleerd werd. Bij de eerste zending bevond zich ook eene kleine hoeveelheid op zijde gebatikte voorwerpen, die op Java blijkbaar veel opgang maken, zoodat men daarvan ook voor Holland goede verwachtingen had. Hier bleek men ze echter niet te wenschen. Die op zijde aangebrachte kleuren vervagen zich te veel, zijn lang niet zoo warm als op katoen, loopen als 't ware ineen, waardoor de voorwerpen bij het publiek niet gewild waren, zoodat deze proef als totaal mislukt moet worden beschouwd. In het begin der vorige eeuw verstand men op Java wel de kunst even mooi op zijde als op katoen te batikken, getuige enkels daarvan overgebleven stukken. Zou die oude methode niet weer te handelen zijn?

Niet alleen voor batikwerk, maar ook voor de andere Indische kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen is de algemeene belangstelling van het publiek hier stijgende.

Onze vele correspondenten in Nederlandsch-Indië waren gewoonlijk volijverig bemoeid om hunne welwillende hulp te verleenen tot het inkoop en verhandelen van de vele, en dikwijls zeer fraaie voorwerpen, die steeds in ons verkooplokaal zijn uitgeleerd. Onder die voorwerpen bevonden zich in 1912 eenige zeer mooie exemplaren van houtsnijwerk uit Java, welke algemeen bewonderd werden en dan spoedig koopers vonden. Hoe lang of Boeatan echter op aanvulling van dergelijke voorwerpen zal moeten wachten, is een open vraag. Zulke onderhandeling, hoewel gedeeltelijk aangenaam, stemt toch soms bitter, want zij doen ons voelen, hoeveel onze moeite zoude beloond worden, wanneer wij ons op zulke plaatsen van herkomst konden bevoegen op eene organisatie in de voornaamste plaatsen, die het kunsthandwerk aanmoedigde, voor gevestigden aankoop, nabestelling enz. zorgde, liefst met een zooveel mogelijk officieel gesteund centrum op Java, zoodat „Boeatan” dus niet meer aangewezen bleef op de welwillendheid van een enkele ambtenaar, die over eenigen tijd verplaatst wordt of met verlof gaat, waardoor dan weer elk contact verbroken is. En dit is dan nog de bestekant van de zaak, want wij hebben ook soms te kampen met de verschilligheid of onwil, die oorzaak zijn, dat

wij jaar en dag niets hooren van het geld, dat wij met vriendelijk verzoek tot medewerking voor inkoop zonden, ja! dat ons soms teruggezonden werd, omdat wij niet vooraf gevraagd hadden, of men genegen zoude zijn in ons verzoek te treden!

Zulke omstandigheden ontmoedigen ons echter niet in ons streven, en gelukkig, het zijn slechts enkelingen, die wij met het laatstgeschrevene bedoelen. De meesten onzer correspondenten vervullen onze verzoeken, con amore, en wij betreuren het alleen dat zij nog niet meer van de hier gewilde artikelen kunnen zenden, hetgeen tevens den mijneren en hunne omgeving ten goede zoude komen. Beknibbelen op de loonen ligt niet op onzen weg en in deze letten wij alleen op dat wat noodig is, n.l. dat de inkoopsprijs niet zóó hoog is, dat die, verhoogd met vracht, rechten en onze exploitatiekosten een beletsel vormt, waardoor het artikel hier te hoog in prijs, en daardoor onverkoopbaar wordt. Wij gaan voort, ons aan te bevelen in de welwillendheid van zoovele ambtenaren en particulieren in Indië, die ons in ons streven steunen, en hopen, dat wij mogen blijven rekenen op hun hulp niet alleen, maar ook, dat zij, in het belang der stabiliteit van ons streven, willen trachten met twee of drie belangstellenden, ook onder de Inlanders, een z.g. „Boeatan-Commissie op te richten, zooals er dit jaar reeds in enkele centra tot stand kwamen.

Terwijl wij in 1911 voor f 800 aandeelen plaatsden en wij f 600 aan subsidies ontvingen, konden wij, dank zij de bemoeiingen van onze presidenté, in 1912 nog voor f 850 aan aandeelen onderbrengen, en ontvingen wij f 675 aan subsidies. In het geheel werd dus door derden bijgedragen voor f 2925 en het was ons daarom eene groote zelfvoldoening in 1912 Z. E. den Minister van Koloniën te kunnen berichten, dat onzerzijds voldaan was aan de voorwaarde, in 1911 door hem gesteld, n.l. dat hij bereid zoude bevonden worden ons eene subsidie van f 2500 toe te kennen, als door particulieren voor minstens een gelijk bedrag was bijgedragen. De genoemde som werd spoedig in dank door ons ontvangen en waren deze verschillende giften grootendeels oorzaak, dat het verlies, dat op ultimo December 1911 nog f 5808.62 bedroeg, op ultimo December 1912 tot f 1845.49 verminderd was. Hiervoor zijn wij dankbaar, maar voldaan zullen wij eerst zijn, als ook dit cijfer uit onze boeken is verdwenen, en onze Winst- en Verlies Rekening, naar wij vertrouwen, voor het laatst een nadeelig saldo zal hebben aangetoond. Om daartoe te geraken, doen wij hiermede een beroep op de welwillendheid van allen, die onze pogingen steeds steunden en op de vele vrienden van Indië, die den Inlander een goed hart toedragen. Ons streven beoogt toch op bescheiden schaal mede te werken tot het algemeen sociaal welzijn in Ned.-Indië, en naar mate wij ons financieel gemakkelijker kunnen bewegen, kunnen wij beter tot dat doel medewerken. Bij dit verslag is een inschrijvingsbiljet gevoegd, hetzij voor het nemen van aandeelen in onze vennootschap, dan wel tot het doen van eene schenking, en wij zouden ons zeer verblijden, indien de biljetten in zulke getalen bij ons inkwamen, dat het deficit door de ingeschreven sommen werd gedelgd.

Daartoe in staat gesteld door eene bijdrage van f 300 van de vereeniging „Oost en West”, hetgeen wij hier met erkentelijkheid releveeren, konden wij in 1912 deelnemen aan de gedurende de maand Mei gehouden tentoonstelling te Dordrecht door de vereeniging „Kunst en Ambacht”, terwijl wij verder in den loop van dat jaar eene inzending hadden op de te Deventer gehouden Koloniale Landbouw-tentoonstelling. Financieel voordeel hebben die tentoonstellingen gewoonlijk niet voor ons, dan wel in zeer bescheiden mate, maar wij stellen toch altijd de gelegenheid op prijs, die ons geboden wordt, het mooie werk uit onzen indischen archipel onder de aandacht te brengen van zooveelen, die dikwijls niet in de gelegenheid zijn daarvan kennis te nemen, of die onze bescheiden instelling over het hoofd zien.

Wij verheugen er ons ook over, dat aan het doel, dat wij nu reeds sedert 10 jaar voorstaan, in den laatsten tijd meer en meer aandacht wordt geschonken, getuige de artikelen, die daarover nu weer onlangs in de „Gids”, de „Indische Gids”, N. Rotterdamsche Courant en Soer. Handelsblad verschenen. Het ligt uit den aard der zaak niet op onzen weg ons hier in de polemie te begeven, die dergelijke stukken soms ten gevolge hebben, maar wij gelooven, dat veel anders of niet ware geschreven geweest, indien de schrijvers vooraf bij Boeatan eens kennis genomen hadden van hare 10-jarige ondervinding en hun daardoor wellicht duidelijker werd, welke wegen tot bereiking van het beoogde doel te bewandelen zouden zijn en dat, wat in theorie ook door ons zoo gaarne gewenscht wordt, in de praktijk dikwijls onuitvoerbaar is. Zoo lezen wij steeds, dat in West Java, al dan niet tot lage en te lage prijzen, veel vlechtwerk wordt vervaardigd (wij bedoelen hier geen Tangerangse hoeden), terwijl de ondervinding ons leert, dat geen Singaparna-werk tot goede prijzen is te bekomen, dat de Europeesche ambtenaren geen tijd hebben zich met het bijeenbrengen van eene hoeveelheid te bemoeien en dat men ons geen be-

VACANT

**HAAGSCHE
PHILATELISTEN-VEREENIGING**

OPGERICHT 17 APRIL 1897

ERKEND BIJ KON. BESL. VAN 20 APRIL 1903, No. 58,
STAATSCOURANT No. 110.

De Vereeniging stelt zich ten doel:

10. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
20. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

- a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
- b) het uitgeven van een tijdschrift;
- c) het vormen van een bibliotheek;
- d) het doen circuleeren van tijdschriften;
- e) het houden van verlotingen;
- f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER,
Joan Maetsuyckerstraat 28.

AANVRAAG

VOOR HET

werkend
correspondeerend **Lidmaatschap**

DER

HAAGSCHE PHILATELISTEN-VEREEN.

M.

Hierbij deel ik U mede, dat ik ^{werkend} _{correspondeerend} lid der H. P. V. wensch te worden.

Tevens verklaar ik hierbij, dat ik geen handelaar in postzegels ben of plan heb zulks te worden. Ingeval ik evenwel postzegelhandelaar zou worden, zal ik voor het lidmaatschap bedanken. *)

Naam.....
Woonplaats.....
Beroep.....
Leeftijd.....
Voorsteller.....
Hollandsche referenties.....

Handteekening.....
Datum.....

Aan den Secretaris
der H. P. V.
— Contributie p. j. f3.- en f2.-
Entree f1.-.

*) Indien men zich opgeeft voor het correspondeerend lidmaatschap vervalt deze verklaring.

trouwbaar tusschenpersoon (Europeaan) kan aanwijken. En niet alleen het vlechtwerk van Singapur, maar allerlei typische Indische matjes, mandjes, zeefjes, bakoels, sigaren- en sigarettenkokers, mis soliede gemaakt, kunnen wij hier gebruiken, want voor dit alles is hier vraag.

Hier is dus aan de eene zijde een vereeniging, die koopen wil en geen te lage prijzen wil betalen, en aan de andere zijde misschien menige nijvere, die vlechtwerk te koop heeft, doch de schakel — een betrouwbare Europeaan, die zich wat moeite geven wil — ontbreekt. Boeatan's middelen laten helaas niet toe een technisch en artistiek bekwaam vakman speciaal als haar opkoper in een der vlechtcentra aan te stellen. Wij nemen ons voor van dit verslag een exemplaar te zenden aan alle residenten en ook aan andere ambtenaren en belangstellenden, zoowel in West-Java als elders en hopen dat het lezen van dit verslag hun er toe brengen mag ons en de nijveren van dienst te zijn. Onzerzijds zal dit zeer op prijs worden gesteld.

In onzen Raad van Beheer moesten wij het tijdelijk lid, den heer J. E. Jasper, missen, die weer naar Java terugkeerde. Waar hij ons met zijne uitgebreide kennis van dienst kon zijn, heeft hij nimmer nagelaten dit te doen, en wij hopen, dat hij ook door zijn verderen werkkring gelegenheid zal hebben ons en het doel, dat wij voorstaan, van nut te zijn.

Zoowel onze directrice, mej. C. Loebèr, als de huishouder-beheerster van de theesalon, mej. S. Majjer, kweten zich met ijver van haar plicht. Wij besluiten dit verslag met eene hernieuwde uitnodiging aan allen, om zich in onze magazijnen te komen overtuigen van de fraaie batik- en weefstukken, de voorwerpen van geciseleerd en geslagen koper, het vlecht- en houtsnijwerk, dat zij in ruime keuze bevatten.

De Raad van Beheer:

N. VAN ZUYLEN—TROMP, Voorzitter.
Ch. P. J. BLOK, Secretaris.
W. VAN WAALWIJK, Thesaurier.
H. W. ZILCKEN—VAN BAAK, Lid.

NOTA VAN TOELICHTING bij de verantwoording over 1912.

Winst- en Verliesrekening. Het voordeelig verschil bedroeg ditmaal f 173.13, tegen f 784.54½ in 1911 en een nadeelig verschil van f 1005.52 in 1910. Op Onkosten, Beleggingen en Inventaris hadden wij f 500 meer af te schrijven dan in 1911, welke meerdere kosten, naar wij vermoeden, zich niet telken jare zullen herhalen.

Het bedrag van den omzet was f 9486.76½ (f 7256.32 E/R. en f 2230.44½ cons.), tegen f 7931.63½ (f 7631.58½ E/R. en f 302.05 cons.) en f 8276.79 (f 7712 E/R. en f 564.79 cons.) in 1911 en 1910. De onkosten beliepen nu f 3579.89½, tegen in 1911 en 1910 resp. f 3200.85 en f 3734.32½, zijnde ca. 37.8, 41.5 en 45%. In deze onkosten zijn niet opgenomen de afschrijvingen op inventaris in deze jaren.

De bijzonderheden omtrent de rekening Winkelgoederen zijn opgenomen in eene bijlage A, die eene volledige specificatie der rekening, ook van elke rubriek, bevat, zoodat na te gaan is, wat het resultaat van iedere rubriek geweest is. Uit het stuk blijkt, dat eene winst werd behaald van f 3142.28, tegen f 4081.02 en f 2494.65 in 1911 en 1910. Bij deze mindere winst sluit zich echter onmiddellijk aan, dat wij op Commissie-Rekening f 834.01 hadden af te boeken, tegen f 54.44 en f 87.20 in 1911 en 1910.

Bovengenoemde bijlage A, en meer uitvoerig bijlage B, toont aan, dat in 1912 voor ons werd ingekocht f 3540.50, tegen f 2361.48 in 1911 en f 5384.31½ in 1910, en dat daarop aan vrachten en rechten en uitgaven voor betere verkoopbaarmaking enz. drukte f 240.67, tegen f 293.86½ in 1911 en f 1115.74 in 1910.

Eene taxatie van het restant op ultimo December 1912 wijst een cijfer aan van f 15706.45 (in 1911 f 16261.23 en in 1910 f 18891.78) waarbij voor overjarige restanten in sommige gevallen een zeer laag verkoopcijfer werd aangenomen. Een gedetailleerde inventaris der restanten was ter beschikking van de commissie van onderzoek.

De ruimere geldmiddelen, waarover wij in 1912 konden beschikken, waren oorzaak, dat eene som van f 226.92 aan Interest kon gekweekt worden, tegen f 124.39 in 1911 en f 95.50 in 1910.

Op Publicatiën was een voordeelig saldo van f 0.50, als gewoonlijk ging dit hoofd per balans voor f 1 over.

Voornamelijk tengevolge van hoogere locaalhuur, meerdere salarissen, en door hetgeen wij buiten de subsidie van Oost en West bij te passen hadden in de kosten onzer expositie op de tentoonstelling te Dordrecht, waren ditmaal, zooals bereids hiervoren vermeld, de Onkosten f 300 hooger dan verleden jaar. Wij zijn steeds bemoeid de uiterste zuinigheid te betrachten, en hoewel niet alle meerdere kosten kunnen vervallen, hopen wij toch op een lager cijfer aan het einde van dit jaar. Bijlage C geeft eene specificatie der onkosten.

De algemeene lagere koersen, die thans voor 4% obligatie gelden, waren oorzaak, dat wij op Beleggingen f 110.52½ hadden af te schrijven, tegen slechts f 6.87½ in 1911.

Het hoofd Inventaris ging met f 1 op nieuwe rekening over; om daartoe te geraken was eene afschrijving van f 330.16 noodig, tegen f 236.96½ in 1911.

Na overboeking van de winst ad f 173.13 zoude de Winst- en Verlies-Rekening een saldo van f 5635.49 moeten aantoonen, doch bedraagt dit in werkelijkheid slechts f 1844.49. In 1912 werd n.l. aan subsidies eene som van f 3175 ontvangen, terwijl op Aandeelen in portefeuille een voordeelig verschil van f 615 kon worden afgeboekt, waaromtrent zoo dadelijk eene toeliching wordt gegeven. Die f 3790 werden — ten einde geene verkeerde gevolgtrekkingen met vroegere of latere jaren te maken — niet ten bate van de Winstrekening van dit jaar afgeboekt, doch dadelijk ten voordeele van de Winst- en Verlies-Rekening gebracht.

Omtrent de cijfers in de balans, die nog niet besproken zijn, kunnen wij de volgende toelichting geven.

In 1912 werden 17 aandeelen in onze vennootschap geplaatst, waarvoor f 850 werd ontvangen, en bleven 83 aandeelen à f 50 over, die voor f 3535 te boek stonden, hoewel de nominale waarde f 4150 is. Dit verschil was daardoor ontstaan, dat in 1904 stortingen werden gedaan voor aandeelen, die nimmer waren opgeëischt, en welke stortingen ten voordeele van de rekening Aandeelen in portefeuille waren gebracht. Daar er geen aanleiding bestond dien toestand verder te bestendigen, werd als balanspost het nominale bedrag der 83 aandeelen aangenomen, en het zoodoende vrijkomende bedrag ten bate der Winst- en Verlies-Rekening gebracht.

Het saldo in kas beliep f 861.54, dat overeenstemt met het kasboek, welke laatste aan de commissie van onderzoek is vertoond.

Dit laatste is ook het geval met de effecten, voorkomende onder het hoofd „Beleggingen”, van welke effecten bijlage D eene uiteenzetting geeft. De som, door de H.H. Scheurleeren en Zoonen aan ons verschuldigd, blijkt uit hunne rekening-courant, onder ultimo December 1912 afgesloten en aangeduid als bijlage E.

Van debiteuren hadden wij op dat tijdstip nog f 831.01 te vorderen, van welk cijfer bijlage F eene specificatie geeft; van de som is bereids een ruim deel voldaan.

De bijlage G geeft eene uiteenzetting van de som, die de vennootschap te vorderen had van hare cor-

BALANS OP 31 DECEMBER 1912.

Aan Kassa-Rekening	f 861.54	Per Kapitaal-Rekening f 30.000
„ Scheurleer & Zoonen	5.869.76 ⁵	Af: aandeelen in
„ Beleggingen	3.928.44	portefeuille . . . . .
„ Diverse Debiteuren	831.01	„ Diverse Consignatarissen . . . . .
„ Diverse correspondenten	3.199.70 ⁵	„
„ Winkelgoederen	9.423.87	„
„ Goederen in commissie gegeven	913.73	„
„ Publicatiën	1.—	„
„ Inventaris	1.—	„
„ Winst- & Verlies-Rekening	1.845.49	„
	f 26.875.55	
		f 26.875.55

WINST- EN VERLIES-REKENING OVER 1912

Aan Onkosten-Rekening	f 3.589.89 ⁵	Per Winkelgoederen	f 3.142.28
„ Inventaris	330.16	„ Commissie-Rekening	834.01
„ Beleggingen	110.52 ⁵	„ Intrest-Rekening	226.92
„ Voordeelig verschil	173.13	„ Publicatiën	0.50
	f 4.203.71		f 4.203.71

's-Gravenhage, 14 Febr. 1913.

De Raad van Beheer:

N. VAN ZUYLEN—TROMP, Presidente.
W. VAN WAALWIJK, Thesaurier.

Alleen-verkoop

„The Kingal Shoe”

C. M. DE GRAAFF

Piet Heinstraat 86

Tel. 4263 Haag

N. V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO” :: DEN HAAG

THEOSOFIE, DE THEOS. VEREEN. EN DE THEOS. BEWEGING.

50 pag. 8° roy. Ingen. f 0.25, geb. f 0.65.

REÏNCARNATIE EN KARMA.

40 pag. 8 roy. Ingen. f 0.25, geb. f 0.65.

DRIE OPSTELLEN OVER KARAKTERVORMING EN OPVOEDING.

100 pag. 8° kl. med. Ingen. f 0.50, geb. f 0.80.

COSMOLOGIE,

Elementen der Practische Astrologie.

13 vel druks, met figuren tusschen den tekst, en een plaat in vier-kleurendruk. — Uitsluitend geb. f 4.50.

COSMOLOGIE,

De Astrologie als Levensleer.

11 vel druks, met figuren tusschen den tekst, en een plaat in vier-kleurendruk. — Uitsluitend geb. f 4.—

door A. E. THERENS.

Het eerste werkje, in brochure-vorm, voorziet in een werkelijke en lang gevoelde behoefte. In een kort, helder, afgerond betoog legt het aan ieder, en voornamelijk aan den buitenstaander, die zich op de hoogte wenscht te stellen van wat Theosofie eigenlijk is, niet alleen haar verschillende leeringen duidelijk en logisch uiteenzet voor, enz.

Van de „Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding” geeft het eerste opstel ons als het ware de essence van wat verhandeld is tijdens het „Eerste Congres voor Zedelijke Opvoeding”, gehouden te Londen van 25 tot 29 September 1908.

„Theosophia”, Febr. 1911.

We zouden dit boekje een bijzonder groot debiet toewenschen, inzonderheid in die kringen waar opvoedkunde dagelijksch brood is, en waar toch vaak niets dan steenen te vernalen gegeven worden.

In elk geval moest het in geen enkele paedagogische bibliotheek ontbreken.

„Eenheid”, 19 Nov. 1910.

Wij kunnen slechts met moeite den lust bedwingen, uit den rijkdom van diepe gedachten, daarin neergelegd, eenige te citeren. . . .

„De Avondpost”, 26 Nov. 1910.

Hij wil slechts den overwegenden ernst van het vraagstuk der opvoeding tot ons doen doordringen, hij bedoelt ons aan het vragen en denken te brengen en daarin slaagt hij zeer zeker — — — — —

„Correspondentieblad van den Nederlandschen Kinderbond”, Aug. 1911.

. . . een zeer handig boekje, om kennis te nemen van het wezen der theosofie.

„Prov. Drentsche en Asser Crt.”, 14 Nov. 1910.

pendenten in Nederlandsch-Indië. Nog komen op een paar overjarige postjes voor, die e...

Van de in commissie gegeven goede... hebben wij nog geen definitieve afrekening...

Namens het Bestuur: N. VAN ZUYLEN—TROMP, Presidente.

's-Gravenhage, 13 Maart 1913.

Volgende aan de opdracht uwer algemeene ver... dering van 9 Mei 1912, hebben wij de verant...

Met bijzonder genoegen mochten wij constateren... het saldo verlies van vroegere jaren, dank zij...

De Commissie van Verificatie: (w.g.) A. H. G. FOKKER.

Van het Informatie-Bureau:

Ter vervulling van de betrekking van verpleeg... bij het krankzinnigenwezen in Nederl.-Indië kan der...

aan de betrekking is verbonden een bezoldiging... f 60 's maands, met drie driejaarlijkse ver...

zending heeft niet plaats dan nadat uit een... gerege het Departement van Koloniën in te stel...

ter benoeming tot aspirant-ingenieur bij den post... graaf- en telephoondienst in Nederl.-Indië kunnen...

de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde... civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit...

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen... te komen, behooren zich vóór 10 Mei 1913, bijge...

Aan de uitzending is verbonden: a. overtocht... voor Gouvernementsrekening als passagier der 1ste...

De bezoldiging van aspirant-ingenieur bij den... post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof... pensioen, weduwpensioen enz. staan deze inge...

(Staatsblad van 17 April 1913. No. 89).

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Crt. van 20 en 25 Maart 1913. Nos. 23-24. Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer... J. Anema; den commies J. H. ten Hagen en den...

Ontslagen: op verzoek eervol Mr. H. Schuijten;... de monteur E. C. Conte; de inlandsche arts J. J.

Benoemd: tot hoofd-ingenieur 1e kl. E. J. C. van... van Zuilen.

Geplaatst: in de res. Zuider- en Ooster-afd. van... Borneo de civiel gezaghebber G. J. Hermans.

Toegevoegd: aan den assistent-resident van Soe... kaboemi de administratieve ambtenaar Th. A. Uijde.

Benoemd: tot onderwijzeres te Djokjakarta Mej... P. Stap; te Pati Mevr. M. Mann—de Bruijn; tot...

Benoemd: tot stationscommies J. H. Veldman;... tot chef der controle S.S. op Java J. D. W. Th.

Verleend: een jaar verlof aan den treincontro... leur J. van Oijen; den ambtenaar W. van Leeu...

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk H. L. D. Soekias;... de klerk B. L. van der Heijde.

Belast: met de waarneming der betrekking van... lid van den Raad v. J. te Makassar Mr. Dr. H.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van... den landraad te Garoet Mr. E. van Delden.

Benoemd: tot ingenieur B. O. W., F. C. Nien... aber; tot ten commies A. L. van Wijngaerd en...

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Benoemd: tot onderwijzer te Banda Neira C. van... Unnik; te Batavia G. Th. Vonk; tot onder...

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Benoemd: tot onderwijzer te Palembang N. K. Bieger;... tot onderwijzeres te Simpangtiga Mej. M.

Onderstaande APOTHEKERS, leden van het Dep... 's-Gravenhage der Ned. Maatschappij ter bevordering...

- te 's-GRAVENHAGE: M. L. Adama, Bezuidenhout 111. F. L. W. en E. v. Beest, Huygensplein 3.

te SCHEVENINGEN: J. v. Buuren, Kanaalweg 53. M. den Heijer, Keizerstraat 167.

te RIJSWIJK: B. F. Jansonius, Heerenweg 28.

te VOORBURG: J. A. Spruyt, Heerenstraat.

te DELFT: H. Blom, Binnenwatersloot. J. A. Filedt Kok, Oude Delft.

te SLIEDRECHT: I. J. van den Berg.

te WOERDEN: W. G. Haye.

te MIDDELHARNIS: A. Teepe.

Marque Deposée „Au-Condor“ LA HAYE PAYS BAS FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

VERSCHENEN: de VIERDE DRUK van: DE AFRICHTING VAN DEN POLITIEHOND, DEN AMBULANCE- EN OORLOGSHOND

Vereeniging OOST en WEST

Afdeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur inlichtingen te oekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken. Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat 56.

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Twee dames voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; waarvan ééne met hoofd-acte middelb. Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame. (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Twee dames voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Vier jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Jongedame, diploma boekhouden en Engelsche handelscorrespondentie en bekend met machineschrijven en stenografie.

Dame, m. l., prot., West-Indische, voor gezelschap bij oude dame of voor waarnemen huishouding.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Jonge wed., verpleegster, om met familie, voor toezicht kinderen of verpleging ziekelijke dame, de reis mee naar Indië te maken.

Drie Dames voor waarneming huishouding, ook bij oude dame of heer.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aanspraakgebekkenigen.

Eene dame voor 't geven van lessen in de Fransche taal

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaiers, waarvan een uit naaien gaat van 9-5 uur.

Gep. O.-I. ambt. voor „schrijven van schetsen in Holl. en Ind. bladen (tijdschriften) over Ned. b.v. Friesche en Ind. onderwerpen van verschillenden aard”.

Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Beschaafd jong meisje voor hulp aan kinderen om de reis naar Indië mee te maken, liefst in 't najaar.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	} Javaansch. } Maleisch } gediplomeerd.
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	} Javaansch en Maleisch. } Javaansch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	
	} Maleisch. } Madoereesch.
H. TH. KAL, Schiedamsche Singel 83, Rotterdam,	
	} Javaansch. } Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

WISBRUN & LIFFMANN.
VEENESTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.

Dames Modeartikelen.

Zyden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
Alle soorten Garneeringen, enz.

Balartikelen.

VERSCHEENEN bij:

N. V. Electriche Drukkerij

„LUCTOR ET EMERGO”

Den Haag - Amalia van Solmsstraat 2-4

HET GELOOF VAN DEN NIEUWEN MENSCH

DOOR

Dr. M. H. J. SCHOENMAEKERS.

DERDE HERZIENE DRUK.

(GOEDKOOPE UITGAVE.)

„Het Geloof van den Nieuwen Mensch” is een werk van zuivere psychologie en zuivere woordkunst tevens. Het zegt in concrete, doorzichtig-duidelijke en tevens warm-levende taal wat er vaag droomt in de ziel van alle waarlijk levende menschen van onzen tijd. —

„Wat deze schrijver onder woorden brengt, is niet alleen, naar zijn eigen uitdrukking, „volgehouden bezonnen” en „volgehouden onge-maakt”, maar het is ook van begin tot eind werkelijk. Zijn gedachten zijn namelijk geen begrips-filosofie, maar voorzichtig verbinden van innerlijke ervaringen. —

„Dit is alles, woord voor woord, werkelijkheid; innerlijke werkelijkheid, zooals wij ze dagelijks ervaren, en in de taal die de onze is.

„Dr. Schoenmaekers is, door zijn overtuiging en zijn talent, voorbestemd tot het prediken van wat door menigeen in onzen tijd als waar gevoeld en beleden wordt.”

ALBERT VERWEY.

(In „De Beweging”)

Franco per post of bij den boekhandel f 1.—

Alleen ingenaaid.

VACANT

Brengt een bezoek aan
„BOEATAN”,

Magazijn van

Indische Kunstnijverheid,

Heulstraat, Den Haag.

Vrij entree.

THEE VAN 3-6.

Leverancier
van H.M. de
Koningin

MAISON DE BONNETERIE.

== DEN HAAG == == AMSTERDAM ==
Buitenhof - Groenmarkt. Kalverstraat - Rokin.

GROOTST GESORTEERDE MAGAZIJNEN van
ELEGANTE DAMES- en KINDERCONFECTIE.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters

„OLYMPIA-THEATER“

ELITE BIOSCOPE

PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

VAN SEVENTER & PRALUDANUS

Vlamingstraat 21,
DEN HAAG - Teleph. 4214.

Eerste klasse en toch het
goedkoopst adres voor
Heerenkleding naar maat.

SPECIAL ADRES voor Uitrustingen.

A. VAN MEURS PIET HEINSTRAT 18
DEN HAAG.

TELEFOON 1784

COMPLETE MEUBILEERING — BEHANGERIJ — BEDDENMAKERIJ
STOFFEERDERIJ — LINNEN ROLGORDIJNEN — MADRAS-
GORDIJNEN — LINOLEUMS EN ZEILEN — AXMINSTER
TAPIJTEN — TAFELKLEEDEN — DIVANDEKKEN

GALERIES MODERNES

I. DE VRIES

DEN HAAG - Hoogstraat 4
TELEFOON 815.

SPECIALITEIT IN
GEGARNEERDE EN ONGEGARNEERDE
DAMESHOEDEN

ENORME SORTERING BILLIJKE PRIJZEN

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST“
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenheid van
OOSTERSCHE GERECHTEN.

ZORGZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD,
BILLIK TARIEF.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI

Plat du Jour à f 1.50.
Diners vanaf f 1.75.

Uitzending van allerlei Schotels
en Gebakken met verhooging van
bezorgloon.

VACANT

ELKE WEEK

SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA

Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.

ENTREE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de
AVOND-VOORSTELLINGEN.

VRAAGT

Krul's

HOPJES.

VRAAGT

Krul's

CHOCOLADE.

VRAAGT

Krul's

BONBONS.

INDIË

Families die eerlang naar Indië vertrekken, of zij,
die repatriëren, vinden in onze Firma steeds een
vertrouwd en goedkoop adres. Wij verschepen
wekelijks groote zendingen en zijn daardoor
in staat, minstens 40 pCt beneden de prijzen
in Indië te leveren.

Enkele artikelen uit onze groote collectie.

Fijne Ind. Flanel f 7.95 (30 el)	Graslinnen (Spreiengoed)
Souple Shirting „ 11.95 (54 el)	162 cM. f 18.75 (42 el)
Reformstof f 5.90, f 7.—, f 8.90 (30 el)	180 „ „ 22.80 (42 el)
Badhanddoeken f 6.50, f 7.90 (doz.)	200 „ „ 26.80 (42 el)
Badstof 70 cM. br. f 0.46 per (el)	250 „ „ 46.— (48 el)
	Witte Handdoeken f 2.75 (doz.)

Reclame-Dril voor Heeren-Costumes f 0.46 per yard.

Rolsloopen f 6.95. Lingerie. Beddelakens.

FIRMA H. BONEFAAS, Hengelo (O.), Den Haag, Beeklaan 466. Fabriek en Export.

GROBBE = COMESTIBLES.

Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven
voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen.
„Oost en West“: f.....

NAAM:

WOONPLAATS:

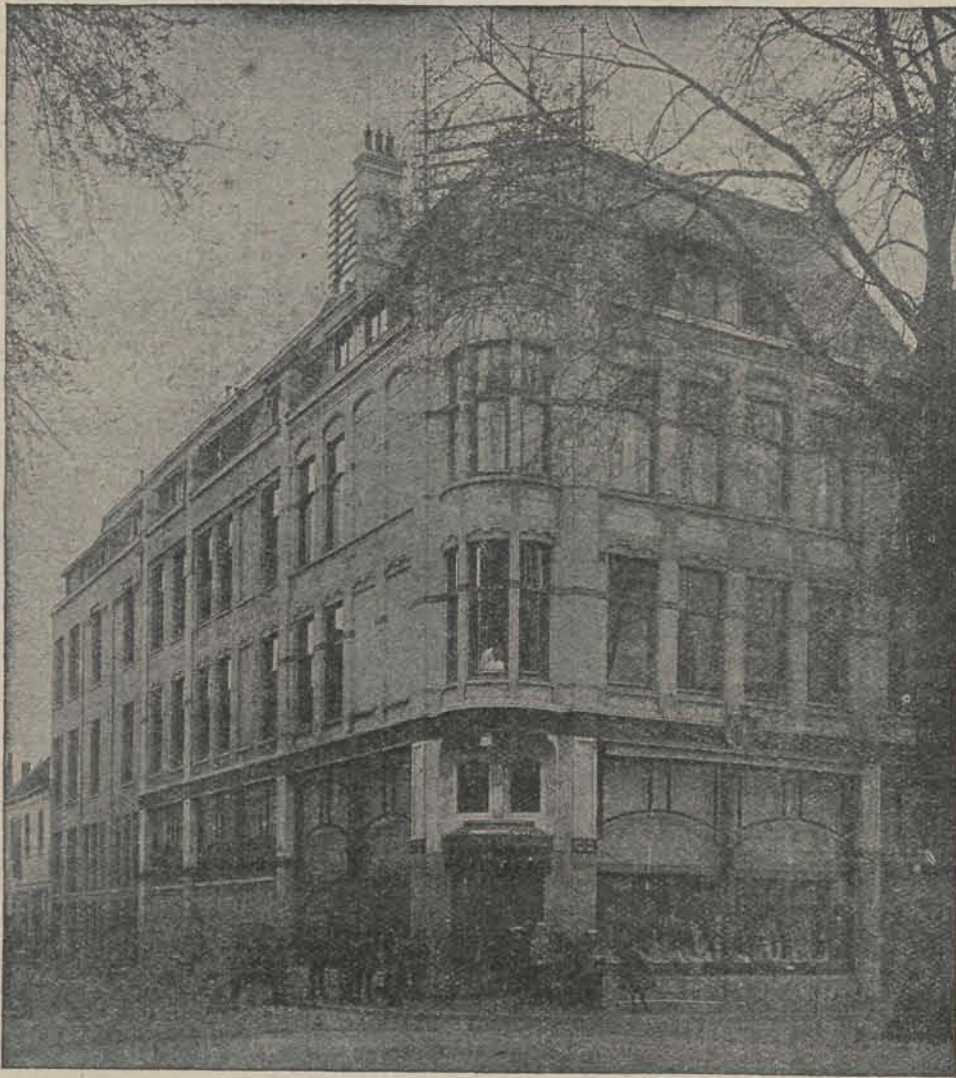
Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West“, Heul-
straat 17, Den Haag.

VACANT

A. A. BOLT = CONFISEUR
PATISSIER
— HOFLEVERANCIER. —
BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f — 's-GRAVENHAGE.
ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
— Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19. —

VACANT

Fournisseurs
de S. M. la Reine.Fournisseurs
de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons,
Dentelles.ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

*Compagnie**Lyonnaise*

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

Het Weekblad voor den Handeldrijvenden en Industrieelen Middenstand,

:- verschijnt in 4 verschillende éditie. :-

Welk vakblad heeft de meeste annonces
en wordt derhalve het best gelezen?Vraag proefnr. (maar vergeet niet uw
bedrijf, opdat de voor U bestemde editie
worde gezonden) en oordeel zelf.

Amstel 18, Amsterdam.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van
M. VAN GEUNS, te SOERABAJA

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den
agent voor Nederland: Uitgevers
Maatsch. „Het Gemeenschappelijk
belang” Nieuwe Molstraat 20,
DEN HAAG

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat: Wilhelminastraat 105, Den Haag.

Administratie: Koepoortsweg 107, Hoorn.

Vegetarisch Bureau en Brochurehandel: FELIX ORTT,
Soest, waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den
Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en
alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE”
onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f2.— p. jaar.
F. ORTT. Bekroond Propagandageschrift, 5 cents;
Brieven over gezondheid, 10 cents; Het vegetarisme
bezien van de economische en de ethische zijde,
5 cents; Drankzucht en hoe die tegen te gaan,
10 cents. — LEO TOLSTOY. De eerste stap, 10 cts.
— Kookboek van Mevr. VALK, f1.25.